

Çeviri/Translations
DOI: 10.53711/balkanistik.1312568
Balkanistik Dil ve Edebiyat Dergisi, 2023; 5(1): 75-127
Journal of Balkanistic Language and Literature, 2023; 5(1): 75-127

17. YÜZYILA AİT ANONİM BİR TÜRKÇE-SIRPÇA-HIRVATÇA SÖZLÜK*

Derviş M. KORKUT

Sırpça-Hırvatçadan Çeviren: Ali Mehmet GÜRSEL*

Türkçe, Arapça ve Farsça yazan şair ve yazarlar arasında Bosna Hersek kökenliler daha çok ilgimizi çekmektedir. Çünkü onlar bize 300 yıldan daha eski bir geçmişe sahip Sırpça Hırvatça eserler de bırakmışlardır. Şu anda bizi özellikle de iki dilde (Sırpça Hırvatça-Türkçe ve tersi) sözlük yazarlar ilgilendirmektedir. Bu kişilerin öncülerinden biri de âlim ve nüktedan bir yazar olan Mehmed-kalfa Uskufi Bosnevi'dir. Uskufi'nin Potur Şahidi (Makbul-i Arif) adlı Sırpça Hırvatça-Türkçe sözlüğü, Jakov Mikalja'nın (Micalia)¹ *Blago Jezika Slovinskoga ili Slovník (Thesaurus linguae Illyricae sive*

* Bu makale Derviş M. Korkut tarafından "Tursko-Srpskohrvatski Rječnik Nepoznatog Autora Iz XVII Stoljeća" orijinal başlığıyla Saraybosna Şarkiyat Enstitüsünün *Prilozi za Orijentalnu Filologiju* (Şarkiyat Filolojisine Katkılar) dergisinde Sayı: XVI-XVII, Yıl: 1966-67, ss. 135-182 yayınlanmıştır.

* Arş. Gör., Trakya Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, Balkan Dilleri ve Edebiyatları Bölümü, Boşnak Dili ve Edebiyatı Ana Bilim Dalı, e-posta: amehmetgursel@trakya.edu.tr, ORCID: 0000-0002-1262-254X

¹ Çevirmen Notu (Çn.): Jakov Mikalja, 1601-1654 yılları arasında yaşamış Hırvat dilbilimcidir. 1651 yılında *Blago Jezika Slovinskoga ili Slovník* (Slavca Sözlük) adlı eseri yayınlamıştır.

Geliş Tarihi (Received): 10.06.2023

Kabul Tarihi (Accepted): 27.06.2023

Dictionarium Illyricum, 1649-1651) adlı sözlüğünden en az 17 yıl önce yazılmıştır.

Őu anda yayınlamakta olduğum sözlük, elime geöen en eski Türköe-Sırpöa Hırvatöa el yazması sözlüktür. Bu sözlüğü, Travnik yakınlarındaki Bila kasabasında Alihodđić ailesinin kitaplığında buldum. *Codex Alihodđić* veya kısaca *Cod. Al.* olarak adlandıracağımız bu eser, birçok farklı eseri içeren bir mecmuadır. Bu kitaba ilgi duyduğum için, daha sonra arkadaşım Muhamed Alihodđić, bu eserin sözlük kısmını inceleyip yayınlamam konusunda bana onu hazır bir şekilde sunmuştur, kendisine çok teşekkür ederim. 1927 yılında Saraybosna'da eski Balkan Araştırma Enstitüsünde çalışmaya başladığımda, özellikle Bosna Hersekli insanlarımızın Sırpöa-Hırvatöa dilinde yazdığı çalışmalara dikkat ettim. Bu çalışmalar arasında öncelikli olarak sözlükler bulunmaktaydı. Dr. Otto Blau, *Bosnisch-türskiche Sprachdenkmäler (Tür. Boşnaköa-Türköe Dil Anıtları)* adlı eserinde onlardan birkaç tanesini yayınlamıştır. Bu eser, 1868 yılında Deutsche Morgenländische Gesellschaft (*Tür. Alman Dođu Araştırmaları Derneđi*) tarafından yayınlanan *Abhandlungen für die Kunde des Morgenlandes (Tür. Dođu İlmi İçin İncelemeler)* adlı eserin 5. cildi, 2. sayısı olarak basılmıştır. Blau, sadece Uskufi'nin Potur Şahidi eserini orijinaline sadık kalarak yayınlamıştır. Bu yayını da söz konusu eserin III. kısmındaki 175-312 sayfalarında *Abdusselam, d. i. Türskisch-bosnische Glossarien. Nach Sarajevoer Handschriften (Tür. Abdusselam'ın, Türköe Boşnaköa Sözlüğü, Saraybosna El Yazmalarına Göre)* adlı konu başlığı altında yer almaktadır. Dr. Blau'nun başarılarını gölgelememekle birlikte, bu tür bir yayınlama şeklinin bir *edebiyat salatasına* benzediğini ve açıköası bunun bizi pek tatmin etmeyeceğini belirtmek zorundayım. Blau, üç farklı sözlükten aldığı örnekleri bir kabın içine katıp harmanladı ve ardından alfabetik sıraya göre düzenledi. Böylece hiçbirinin özgünlüğünü korumadan ve biçimlerini bozarak bir araya getirdi. Ancak Blau'nun, sözlükleri bu şekilde işlemeşi ona

ayrı bir değer kazandırdı. Çünkü Blau, onları Almanca açıklamış ve iyi bir botanikçi olduğu için bu sözlüklerde geçen ağaçların ve şifalı bitkilerin değerli bir nomenklatürünü (bilimsel adlandırmasını) sunmuştur. Bunu başarılı bir şekilde yapabilen çok az kişi vardır.

Dr. Otto Blau, *Abdusselam (Adamotu)* kısmını yazarken, eski Türkçe-Sırpça Hırvatça sözlüklerin üç farklı nüshasından yararlanmışır. İlk nüsha, Gotha voyvodasının Doğu dillerine ait elyazmaları koleksiyonunda bulunuyordu (*Pertsch's Katalog der Gothaer Handschriften, S. 48, No 43, arab. 1707a, Seetzen: No 140*). İkincisi, Bosna Valisi Topal Osman Paşa'nın kütüphanesinde bulunuyordu ve 1836 (h. 1252) yılında Saraybosna'da İbrahim Oğlu Abdullah adında bir yeniçeri çavuşu tarafından istinsah (kopya) edilmişti. Üçüncüsü ve en kapsamlı olanı, Saraybosna Rüştüye Kütüphanesinde bulunuyordu. Onu da 1837 (H. 1253) yılında Donja (Aşağı) Tuzla'nın bir mahallesinden Ahmed Bey Handura'nın oğlu Hafız diye biri istinsah etmiştir.

Bu üç nüshanın hiçbirinde sözlük yazarının adı veya yazıldığı tarih belirtilmemiştir. Asıl dikkat çeken durum ise eserlerin gerçek adlarının olmayışdır, müstensihleri (kopyalayanlar) onları daha sonra farklı isimlerle adlandırmışlardır: Gotha nüshası yanlışlıkla *Potur Šahidijje* olarak adlandırılmış; Topal Osman Paşa'nın Kütüphanesinde bulunan el yazmasındaki *Kitab-i lugat bi lisan-i bosnevi*; Tuzla nüshasında da *Lugat-i bosnevi* diye adlandırılmıştır.

Codex Alihodžić'in ne bir başlığı ne de sözlük yazarının adı belirtilmiş, hatta müstensihinin adı bile bulunmamaktadır. Sadece sonunda *Sahib Mustafa bin Ali-hoca 1260* (Ali Hoca'nın oğlu, Sahip Mustafa, h.1260) notu

bulunmaktadır. Bu da, bu mecmuanın 1844 yılında Biljanlı Alihodžić ailesinin bir üyesine ait olduğunu göstermektedir.¹

Gazi Hüsrev Bey Kütüphanesinde, Sırpça Hırvatça-Türkçe veya Türkçe-Sırpça Hırvatça olarak fişlerde kayıtlı tüm el yazması sözlükleri dikkatlice inceledim, ancak Cod. Al.'deki gibi bir sözlük bulunmamaktadır. Uskufi'nin *Makbul-i Arif* (Potur Šahidije)'inden üç nüsha buldum: kayıt no 2865 (25 yaprak), 3376 (15 1.) ve 2961 (251.); kayıt no 3248 *Lugat türkçe-boşnakça* (12 1.); kayıt no 485 *Türkçe-boşnakça lugat defteri-Lehcet-ül-lugat* (138 1.). *Potur Šahidije* dışında bahsi geçen sözlüklerin yazarlarının kim olduğunu ve ne zaman yazıldıklarının belirtilmemiş olması şaşırtıcı ve dikkat çekicidir. Bahsedilen sözlüklerin en kısası ve 3248 numarayla kayıtlı olanının, eski Türk alfabesinin on dokuzuncu harfiyle başlaması da ayrı bir

¹Ancak bu kitap, büyük olasılıkla çok eski zamandan beri onun atalarının mülkiyetindeydi. Ataları, önceden Slavonka Požega (Hırvatistan sınırlarında bir şehir) civarında tımar sahibi eski bir sipahi ailesiymiş. Osmanlı Slavonija bölgesini (Doğu Hırvatistan bölgesi) kaybetmesiyle, bu aile de Bosna'ya gelmiş -ki muhtemelen eski kökenleri buraya dayanıyordu- ve burada da tımar olarak bugün de yaşamakta oldukları Travnik'in Bila kasabasına yerleşmişlerdi. Yeni yurtlarına geldiklerinde de aile geleneğini sürdürerek, Beşlagićler olarak anılmışlardır. Bu aileden birçok neslin gömüle geldiği Bilja mezarlığında onların atalarına ait birçok mezar taşı nişanı da hâlâ korunmaktadır. Hayatta olan torunlar, mezar taşlarında tarih ve yazı olmasa da atalarından bazılarını ve onların isimlerini hatırlamaktadır. Ancak "vezir mezarı" (o civardaki halk bu mezarı öyle adlandırıyor) olarak bilinen mezarın kime ait olduğunu bilmiyorlar. Mezar taşında ölen kişinin adı yazılı olmasa da veba salgını döneminde yani 1732 (h.1144) yılında ölmüş olabileceğini işaret eden iki ipucu bulunmaktadır: Bu kişi, Bila kasabasına yerleşen ilk Beşlagić ailesinden biri olabilir. Onların göç ettiği dönem, Habsburgların 1699 Karlofça Antlaşması'ndan sonra Slavonija bölgesini ele geçirdiği döneme denk geliyor. Vezir mezarının nişan taşına kazınan kavuk gibi, Alihodžić'lerde yaşayan Hasan Efendi Beşlagić'in mezar taşına da kazınmıştır. Hasan Efendi'nin torunları, onu vebadan kurtulan tek erkek olarak hatırlıyorlar. Sonraki nişanda yazılı hiçbir şey bulunmuyor. Ancak bugünkü Alihodžićler, bir söylentiye göre o nişanın, onların dedelerine ait olduğunu, yalnızca hicri 1185 (1771) tarihli olduğunu ve Ali Hoca'nın oğlu Abdulgani Efendi'nin mezarı için yaptırıldığını biliyorlar. Onun yanındaki nişanda da sadece ölen kişinin ismi kazınmış, ancak onun Abdulgani Efendi'nin babası olduğunu hatırlıyorlar. Nişan taşı bulunan birkaç tane daha yan yana sıralı "Ali" adı bulunmaktadır. Alihodžićler, bu Alilerin tek bir çatı altında yaşadığını söylüyorlar. Mul'-Alija 1229'da (1813-1814) defnedilmiştir. Bir yanında ise 1844'te (h.1260) ölen ve Codex Alihodžić sözlüğünün sahibi olan Ali Hoca'nın oğlu bizim bu Mustafa'nın babasının mezarı olması gerektiğini düşünüyorlar. Ancak mezarın nerede olduğu belli değil. Belki de Bila mezarlığına hiç gömülmedi. Biljanlı Alihodžićler hakkında bu kadar bilgiyi, bir nüshasını bulmak için ne kadar çok uğraşsam da hiçbir yerde rastlamadığım bu eski sözlük örneğini bizler için koruduklarından dolayı onlara bir değer nişanesi olarak sundum.

merak konusudur: "damar, m, živac; tam'kar, m, lakoman" vs. Dolayısıyla, onun için eksik ya da yarım diyemeyiz, zira sonu var ama başı ve ortası yok.

Eski zamanlara ait olan üçü anonim ve aynı zamanda yazılış tarihleri belli olmayan, bahsi geçen dört sözlükten farklı olarak en son iki sözlükte yazarlarının adları yer almakta, hatta ikisinden birinde sözlüğün tamamlandığı yılın da kaydı mevcuttur. Daha eski tarihli sözlükte ise yazarın tam adı ve mesleği "Muvakkit-zade muvakkit Hüseyin Hüsnü, hicri 1310 (1893)." şeklinde belirtilmiş, aynı zamanda kurşun kalemle Arap harfleriyle şunlar da yazılmıştır: Hacı-Huseynović Hüseyin Hüsnü, el muvakkit der cami-i Husrev Bey (Hadžihusejnović Husejn Husni, Hüsrevbey Camii Muvakkiti).

Bu eser, üç dilde kaleme alınmış kapsamlı bir sözlük (Boşnakça, Türkçe, Arapça lugat) olup iki ciltten oluşmaktadır (I. cilt 200 sayfa, II. cilt 179 sayfa). Kelimeler, Türkçeye ve dilimize uyarlanarak Arap harfleriyle yazılmış ve Sırpça Hırvatça kelimelerin baş harflerine göre sıralanmıştır. Dilimize ait kelimelerin açıklamaları genelde Türkçe, bazen de Farsça ve Arapça olarak verilmiştir, ancak her zaman olmasa da Arapça ve Farsça konusunda eksiklikler bulunmaktadır.

Yukarıda bahsedilen sözlükten daha sonra, Arapça sözcüklerle de genişletilmiş "Türkçe-Bosanski" adıyla geniş kapsamlı bir Türkçe-Sırpça Hırvatça sözlük yazılmış, ancak sözlük tamamlanmamış ve tarihlendirilmemiştir. Bu el yazma eserin kapağında da belirtildiği üzere onu Saraybosna Gazi Hüsrev Bey Camisi'nin muvakkiti Hacı Hüseyinoviç Akif Efendi (el muvakkit be-cami-i Gazi Husrev Bey der Saray Hacı Huseynoviç Akif Efendi) yazmıştır. Bu kişi, 1899 yılında ölen Hacıhüseynoviç Hüseyin Efendi'nin küçük kardeşi olup o vazifedeki halefiydi. Babaları ise bizim Muvakkit (Öl. 1888) diye bilinen ünlü tarihçimiz Salih Sıdkı Efendi'ydi. Bu sözlük de kapsamlı bir sözlüktür (yaklaşık 280 sayfa), ancak eksiktir: Arapça

birçok ifadenin anlamı eksiktir. Ayrıca her iki sözlüğün de fihrist (içindekiler) kısmı vardır.

Gazi Hüsrev Bey Kütüphanesinde Codex Alihodžić'teki gibi Türkçe-Sırpça Hırvatça sözlükten tek bir nüsha dahi bulamadım. Bu nedenle, Doğu dillerine ait çok kıymetli ve zengin el yazmaları koleksiyonuna sahip olan Saraybosna Şarkiyat Enstitüsünde şansımı denemek istedim. Ancak aradığımı orada da bulamadım. Çünkü henüz birçok derleme (mecmua) daha incelemeye alınmadığı için henüz kataloglaştırılmamış ve içlerinde yer alan sözlükler kayda geçirilmemişti. Bulduğum eski el yazma sözlüklerden iki tanesi ilgimi çekti, zira bunlar Codex Alihodžić'teki Arapça-Türkçe sözlükle neredeyse aynıydı. Bu sözlüğün başlığı olmasa da, 29 Şaban 1034 (... 1625) diye istinsah edildiği tarih kaydı düşünülmüş ve üzerine müstensihin şahsi mührü vurulmuş, ama ne yazık ki o da okunaksızdır. Bu versiyonun müstensihi kesinlikle bizim hemşehrimiz olmalıydı, ki Bosna Hersek halkına özgü bazı imla hatalarından bu anlaşılıyor: Çirkinrek yerine "*çirçinrek*", Salı günü yerine "*sali gun*", tütün yerine "*tutun*" diye yazmış. Şarkiyat Enstitüsünde bulunan (no: 666/52) bu sözlüğün bir nüshası Codex Alihodžić'i tamamlamış oluyor. Üzerinde bir tarih bulunmasa da, eserin başlığı yazıyor: (Lugat-i Kur'an ve Irşad-üs sibyan). Bu başlıktan, aynı sözlüğün ondan daha iyi durumdaki versiyonunda (Şar. Ens. No 116 /50) bile yok. Ancak bu versiyonda istinsah tarihi olarak hicri 968 (1561) yılı belirtilmiştir, yani Codex Alihodžić (hicri 1034=1625)'dekinden çok daha öncesine aittir.

Bu Arapça-Türkçe sözlüğe ilgi duymamın nedenleri, onun tam olarak tarihlendirilmiş bir nüshasının Codex Alihodžić'in içinde bulunması ve muhtemelen eski diğer bazı eserlerle birlikte tamamı filigransız eski bir kâğıda yazılı hâlde, tek bir mecmuada yer almasıdır. Bu durumdan, bu Sırpça Hırvatça-Türkçe sözlüğün uzun zaman önce, muhtemelen 17. yüzyılın ikinci yarısında, ancak kesinlikle Üsküfî'nin "Potur-Şahidija" (hicri

1041=1631/32) adlı eserinden daha sonra yazıldığı sonucuna varılabilir. Aslında Codex Alihodžić'teki bu anonim sözlüğün yaşına dair bir başka dolaylı kanıt daha vardır. O da bu eserde sıkça geçen Türkçe arkaik ifadeler ki bunlar ne günümüzdeki Türkçe sözlüklerde ne de 19. ve 20. yüzyıla ait Türkçe eserlerde bulunmaktadır. Üstelik bunlar Kemal Atatürk'ün dil reformundan önce hem günlük konuşma dilinden hem de edebî dilden yok olup gitmiş ve bir daha da geri gelmemişlerdir. Bu arkaik kelimelerden bazıları bugün yalnızca Anadolu'da konuşulan bazı lehçelerde görülmektedir, ancak bunlar bizim sözlüğümüzden daha eski olan o mevzubahis Arapça-Türkçe sözlükte de geçmektedir. Ayrıca onun, Türkçe birçok arkaik kelime içermesi Türkler açısından da ilginçtir, ama bizim için daha ilginçtir. Çünkü artık Sırpça Hırvatça sözlüklerde bile bulunmayan unutulup gitmiş birçok arkaik ifademizi bizim için muhafaza etmiştir.

Codex Alihodžić'teki gibi Türkçe-Sırpça Hırvatça sözlük versiyonundan bir tane daha arayıp bulamasam da yazarları hemşehrimiz olan üç tane sözlüğe rastladım. İkisinin yazarı şimdiye kadar bizim edebiyatımızda tanınmıyordu, üçüncüsünün ise bu türde bir eseri olduğu bilinmiyordu.

İşte onların kronolojik sırası:

1) Ebu-Bekr bin Şeyh Seyfullah bin Şeyh Muslihuddin El-Bosnevi h.1091 (1680) yılında metinde geçtiği üzere "bir ay içinde" "Lugat" başlığı altında 16 yapraklı bir risale yazmıştır. Bu risale, Türkçe mısralarla yazılmış Arapça-Türkçe manzum bir sözlüktür. Ahmed bin Mehmed adındaki birisi, 1682 (h.1093) yılında Travnik Elçi İbrahim-Paşa Medresesinin Kütüphanesinde muhafaza edilen bir eserden onu (من نسخة بخطه - *Min nüshati bi-hattihî*) şeklinde notunu düşerek istinsah etmiştir.

Şeyh Muslihuddin'in torunu olan bu Ebu-Bekr (Be'ir) muhtemelen Travniklidir. Bu varsayımı destekleyen şu iki durum vardır: Birincisi, Travnik'teki Potur Mahallesi'nin resmi adının Muslihuddinova

(Muslihuddin Mahallesi) olmasıdır. Ancak Travnik'te o adamın kim olduğu ve ne zaman yaşadığı çoktan unutulmuştur. İkincisi, bu sözlüğün şimdiye kadar bilinen tek nüshasının Travnik'te bulunmuş olmasıdır.

2) Ünlü âlim Mostarlı Şeyh Yuyo (Mustafayi Mostari) 1699 (h. 1110) yılında "*Şerh-i Manzumeyi Şahidi*" adlı bir eser yazmıştır. Bu eser Muğlalı Şahidi İbrahim Dede'nin (ölüm 1521= h. 927) Farsça-Türkçe manzum sözlüğüne² yazılan bir şerhdır. Şeyh Yuyo'nun kendi el yazması İstanbul'daki Bağdadi İsmail Paşa Kütüphanesinde bulunmaktadır (bk. Bursalı Mehmed Tahir: Osmanlı Müellifleri, II, 31, 13 no'lu sırada).

3) Halis İbrahim Pasarofçavi (öl. 1747 =h. 1160 İstanbul) 1731'de (h.1143) "*Mecmau'l-Emsal - Düsturu'l-Acem*" adında büyük bir sözlük yazmıştır. Soyadından da anlaşılacağı üzere kendisi Pasarofça (Požarevac) doğumludur (bk. yukarıda alıntılanan eser, cilt II, s. 31).

Türkçe ve Sırpça Hırvatça olarak kaleme alınmış bu eski sözlükten bir nüsha daha bulmak mümkün olmadığı için kendimizi Codex Alihodžić'teki ile sınırlamak zorunda kaldık.

Codex Alihodžić, 133 x 195 cm. boyutlarında, 22 cm. kalınlığında, deri kaplı karton ciltli, yani sol kapağından deriyle tutturulmuş bir mecmua formatındadır. Cildi iki renkli ibrişim bir şiraze ile sağlamlaştırılmıştır. Sağ kapağı tamamen eksiktir, baştaki bazı sayfalar (şeriat hukuku alanında Arapça bir esere ait) da eksiktir. İstinsah tarihi bulunmuyor, ancak sonlara doğru Zepçalı Mahmud Paşa Hadžinurullahović tarafından Saraybosna Čekrčina Camisi'nde istinsah edildiği belirtilmiştir. Daha sonra zayıf bir el yazısıyla yarım kalmış bir "*Şurut-i salat*" (Namazluk) yazmakta, arkasından da 6 boş sayfa gelmektedir. Onların da arkasından gelen 38 sayfada iki farklı yazı biçimiyle (Arapça kelimeler "nesih"; Türkçe kelimeler "nestalik") yazılmış, "*Lugat-i Kur'an ve irsad-us sibjan*" (başlıksız) adlı lügata yer

² Çn. Tuhfe-i Şahidi

verilmiştir. Bu Arapça-Türkçe sözlükte istinsah tarihi tam olarak (29 Şaban 1043) mevcuttur, ancak müstensihinin mührü gelişigüzel vurulduğu için maalesef zor okunmaktadır. Muhtemelen Hasan diye birinden bahsedilmektedir. Metnin tamamında şöyle okunmaktadır: (açıklamada [lejanтта] isim 2 kez iç içe geçmiş), *Mâ re'âhu-l-mu'minûne hasenen fehuwe inde-llahi hasenun*³. Bu sözlüğün arkasından gelen 9 sayfaya da Arapça ve Türkçe bazı dualar yazılmış; sonuna da tarih (h. 1135=1724) ve imza “Munla-Hasan es-sohtagan (!) bimedine Žepče” atılmıştır.

Ardından gelen 18 sayfada, birçok farklı kişinin el yazısıyla yazılmış çeşitli metinler (dualar, yemek tarifleri, notlar vs.) yer almaktadır. Sonrasında gelen 3 boş, 5 karalanmış sayfa ve onların da ardından 6 boş ya da yarısı boş sayfalar gelmektedir.

Bu mecmuadaki hem Softa Molla Hasan'ın notundan hem de mecmuanın ilk bölümünün sonundaki nottan anlaşıldığı üzere kitabın önceki sahibi bir Žepçalı imiş ve 1724'ten sonra da kitap Biljalı Alihodžićlerin eline geçmiştir.

Codex Alihodžić'in son kısmında da bizim asıl konumuz olan, 34 sayfalık Türkçe-Sırpça Hırvatça sözlük bulunmaktadır. Yazarı kesinlikle Bosna bölgesinden değildir. Muhtemelen Herseklidir, İlav lehçesiyle yazdığı için Mostarlı olabilir. Leđa [Tr. sırt], kelimesini “leđa” diye yazıyor. Burada yer alan birçok kelimenin anlamının Bosna bölgesinde bilinmediğini rahatlıkla söyleyebiliriz; zira bu kelimeler ya Hersek bölgesiyle alakalıdır ya da İvan Dağı'nın bu tarafından daha farklı şekilde söyleniyordur. Onlardan birkaç örnekse şöyle: ostan [Tr. *üvendire*] (Codex Alihodžić'te Bosna bölgesinden olan biri bunun ne olduğunu bilmediği için onu “osnak” diye düzeltmiş.), kostilova (Karadağ'da koščela [Tr. *çitlembik*]), srpokrila (Tr. *bir papağan türü*, Lat. *Lathamus*), golijen (cjevanica [Tr. *kaval kemiği*]), kukaviçi

³ Çn. İnne mâ raâhü'l-mü'minûne hasenen fe-hüve 'indellâhi hasenün. Anlamı “Müminlerin güzel gördüğü şey Allah katında da güzeldir.”

konj (pupavac [Tr. *ibibik kuşu*]), krupnik (pirevina [Tr. *ayrık otu*]), mođdan (mozak [Tr. *beyin*]), mozak (mođdina u kostima [Tr. *kemiklerdeki ilik*]), uvrnuti (uőtrojiti [Tr. *burmak*]), blato (jezero [Tr. *göl*]), grnača (jarebica [Tr. *keklik*]), skotina (balega [Tr. *tezek*]), ohme (đdrijebe [Tr. *tay*]), kosirica (kosjerica = donja vilica [Tr. *alt çene*]), večerin (sjeverozapadni vjetar [Tr. *Kuzeybatı rüzgarı*]), babuljast (okrugao [Tr. *yuvarlak*]), miriha (bosiljak [Tr. *fesleğen*]), ostup (pozder [Tr. *kendir*]), krpuša (krpelj [Tr. *kene*]), krkotina (biljka valeriana [Tr. *kedi otu*]), klak (kreč [Tr. *kireç*]) mastir (manastir, samostan [Tr. *manastır*]).

Bu sözlüğün yazarının Hersekli olduğu, sadece kelime sonunda değil, kapalı hece sonunda da yer alan yumuőak sessizleri (konsonantları) sert sessize dönüőtürmesinden anlaşılmaktadır: labud [Tr. *kuđu*] yerine “labut”, roğnik [Tr. *saçak*] yerine “roőnik” yazmaktadır. Hersek’in dağlık bölgesinden değil de batı Hum (Đupa) bölgesinden olduğu İkavca yazmasından anlaşılıyor (hatta j’leri yazarken abartıyor): “lj” sesi yerine j, “nj” sesi yerine de “n” koymuő. Örneđin “bjelilja [Tr. *çamaőır yıkayan*]” kelimesini “bilija”, “konj [Tr. *at*]” kelimesini “kon”, “pjena [Tr. *köpük*]” kelimesini “pina”, “iznenada [Tr. *apansız*]”yı da “iz privarke” vs. diye yazmuő. Bunları her zaman böyle yazmaktadır. Ancak onun istisnalar yaptığı, ya da müstensihler sonradan bazı yerlere “lj” ve “nj” sesi gibi iyekav diyalekti özelliği serpiőtirdiđi yerler (kelimeler) de vardır. İőte o örneklerden bazıları: “golijen [Tr. *bacağın diz ile ayak bileği arası kısmı*]”, “podbjeo [Tr. *öksürük otu(?)*]”, “objesit [Tr. *asmak*]”, “detelina [Tr. *yonca*]”, “san viğet [Tr. *rüya görmek*]” (usniti), “žvjerinje (zvjerad) [Tr. *ejderha, yaratık*]”, “njemu [Tr. *ona*]”, “robinja [Tr. *karavaő*]”, “tunja [Tr. *ayva*]”, “gnjida [Tr. *bit*]”, “volje [Tr. *irade*]”, “tkalja [Tr. *dokumacı (kadın)*]”. Bu arada yazar “n” ile “nj” arasındaki farkı ifade etmek için Arap ve Türk alfabesindeki olanaklara sahipti, çünkü bir zamanlar Türklerin kullandığı nazal “nj” sesini, “ñ- sağır kef” harfiyle yazmuőtür. Bu ses hâlâ bazı yerlerde net bir őekilde nazal olarak duyulur.

Örneğin Karamanlıların (Ortodoks Türkler) ağzında, onlar Portekizliler gibi iki ünlü arasında bile nazal sesleri doğru bir şekilde telaffuz ederler. Karamanlılar “oa (ona)” ve “ban (bana)” gibi kelimeleri doğru söylerken, edebî dilde ve İstanbul ağzında “doñ (buz)” ve “don (külot)” gibi tamamen aynı şekilde söylenen kelimelerin telaffuzunda tamamen farklılık gösterirler.

Bu sözlükte yer alan bazı ifadeler dilimizdeki hiçbir sözlükte bulunmamaktadır ve bu ifadelerin anlamını sorduğum filoloji eğitimi almış Hersekli kişiler bile hiç duymamışlardır. Bu ifadeler burada Türkçe olarak açıklandıkları için eskiden ne anlama geldiklerini anlayabiliyoruz. İşte o kelimeler: “*miždđel* (veya *miždđel*)” burun deliğinin üst kısmı, “*gorošalit*” cesur, yiğit, “*mjedno*” bakır anlamına gelir (Saraybosna’da “Mjedenica” adlı sokak ismi, “*medenica*” ise Karadağ’da zil, bronz, çan için söylenir), “*mitrovica*” koyu kırmızı renk (kızılboya) için verilen ad, “*kopunastiti*” atlamak (boğanın ineğe atlaması).

İfadelerimizin imlasına gelecek olursak, bu sözlük çoğunlukla fonetik olarak yazılmıştır. Ancak, birçok ifade de etimolojik olarak yazılmıştır. Örnek verecek olursak: *gvozdje*⁴, *prolije*⁵, *krzt*⁶, *odkos* (?), *nizko*⁷, *kadca* (Bu son iki ifade Uskufi’nin “Potur-Şahidi” adlı sözlüğünde de aynı şekilde geçmektedir.), “*križka*”⁸, “*podpor*”⁹, “*raztopit*”¹⁰, “*uscinut*”¹¹, “*radkva*”¹², “*poudtka*”. Sonu “ao” ve “eo” ile biten kelimelerin çoğunlukla “o” olarak daralmadığı, hatta Arapça “ayn” boğaz ünsüzünün araya yerleşmesiyle

⁴ Çn. *gvožđe* [Tr. demir]

⁵ Çn. *proljeće* [Tr. ilkbahar]

⁶ Çn. *krst* [Tr. put, haç]

⁷ Çn. *nisko* [Tr. alçak]

⁸ Çn. *kriška* [Tr. dilim]

⁹ Çn. *potpor* [Tr. destek]

¹⁰ Çn. *rastopiti* [Tr. eritmek]

¹¹ Çn. *uštiniti* [Tr. çimdiklemek]

¹² Çn. *rotkva* [Tr. turp]

ünlü boşluğuna uğradığı göze çarpıyor: ždrao, orao, kotao, nugao, diteo (djeteo [ağaçkakan]), podbjeo (ijekav diyalektinde haddini aşmak!)

“Čavao” kelimesinin “čavo” şeklinde yazılması da istisnai bir durumdur. Ayrıca sonu -ti ile biten mastar hâlindeki tek fiillerimiz ise “stresti se” ve “pasti” (Türkçe “otlatmak” anlamındadır = napasti: hayvanları otlađa çıkarmak)'dir. Genel olarak, hepsinin sonundaki “i” sesi eksiktir. Bu nedenle Türkçe mastar hâlindeki fiiller, söyleniŐi bile zorken dilimize zarf-fiil hâlinde çevrilmiŐtir. Örneđin “vrći žito” fiili (harman dövmek) için “vrŐć” kullanılır.

Bu sözlüđün yazarının “hr” veya “r” ile başlayan kelimelerimizde, Arapça bođaz ünsüzü “ayn- ʿ” ile ifade edilen “ʿ” sesini (sert olduđundan) burada telaffuz etmek için yazıda bir iŐaret olarak kullanması ilginçtir. Önüne gelen yumuŐak “ʿ” sesiyle birlikte ayrı bir hece gibi telaffuz edilen ve ilk harfi r ile başlayan bu ve diđer kelimelerin telaffuzuna daha dođru ve daha sadık bir şekilde (عيركا) “rđa”, (عيرزات) “rzat” yazmıŐtır. Bu özellik ne Sırpça Hırvatçanın ne de Slovincenin imlasında vardır. Biz “r” harfinin önünde sesli bir harf yokmuŐ gibi *rkać, rskavica, rpa* diye yazıyoruz. Ama normalde *vrkać, vrskavica, vrpā* diye telaffuz ediyoruz. Tıpkı Slovenlerin *rdeč* yazıp *vrdeč* söylemesi gibi. Onların telaffuzu Vasojević lehçesinde olduđu gibi, “v” sesi sadece kelimenin başında “r” (burada yarım ses tonunda olmayan r) harfinin önünde deđil, diđer hecelerde de ortaya çıkar. Slovincede “e” ile yazılır, “vı” (Lehçede y) diye telaffuz edilir. Örneđin *megla, mygla* diye, *pes, pys* diye telaffuz edilir. Vasojevićler de k v n, ps (kyvyn, pys) şeklinde söylenir.

Uskufi Bosneviye'nin “Potur-Şahidija”sı adlı çalıŐmamın ön sözünde ʿ sesini detaylıca anlattım (bk. “Glasnik Zemaljski Muzej” 1942 s. 373-377). O nedenle onu burada tekrar anlatmayacağım. İlgilenenler oradan bakabilirler.

Bu sözlükte Türkçenin ilginç olmasının sebebi, bazı kelimelerin edebî dilde uzun zaman önce kaybolmuş olan arkaik kelimelerle dolu olmasıdır. Bu durum, eserin eski bir eser olduğunun en iyi kanıtıdır. Her ne kadar kapsamlı olmasa da bu çalışma Türk dilinin yüzyıllar boyunca nasıl değiştiğini incelemek için son derece değerli bir kaynaktır. Eski Osmanlılar kendi ana dilleriyle yazmaya başladıklarında, Türkçede yabancı kökenli (Arapça ve Farsça) kelimelerin sayısı oldukça azdı. Ancak bu yabancı kelimeler zamanla hem edebiyatta hem de halk dilinde giderek daha fazla kullanılmaya başlandı. Saf Türkçe ifadeler ise ya tamamen unutuldu ya da bazı Anadolu ağızlarında, nadiren de Rumeli ağızlarında dağılıp korunmuştur. Birkaç yıl önce Türkler, dağınık hâlde bulunan bu halk hazinesini derledi ve "Türkiye'de Halk Ağzından Söz Derleme Dergisi" başlığı altında yayımladı. Ancak o kapsamlı Türkçe ağızlar sözlüğünde bile bizim Türkçe-Sırpça Hırvatça sözlüğümüzde bulunan bazı ifadeler yer almamaktadır. Bunlar sadece Kaşgarlı Mahmud'un 1072 (H.466) yılında tamamladığı en eski Türkçe sözlük olan "Divanu Lugat-it-Türk"te bulunabilir. Bu sözlük, 1939 yılında "Divani Lugat-it-Türk Tercemesi" başlığı altında Türkçe çevirisiyle yayımlanan Arapça-Türkçe bir sözlüktür. İşte bu çalışmaya konu olan sözlüğün yazarı, bizim Herseklimizin de yalnızca Kaşgarlı'nın eserinde geçen bu nadir Türkçe arkaik kelimeleri biliyor olması da gerçekten şaşırtıcıdır. Hemşehrimiz mızrağa *sünü* diyor ve onu *sungu* diye yazıyor. Kaşgarlı'nın sözlüğünde de (I, 178, 18) transkripsiyonlu olarak aynı şekilde *sungu* diye yazılmış ve *sungu* (*süngü*), *mezrak* (*mızrak*), *kargı* (*kargı*) anlamında kullanılmıştır. İlk olarak Türkçe "*sunuk*" kelimesi "kemik" anlamında geçerken, diğerinde "sunuk" kelimesinin anlamı örnek bir cümlede gösterilmiştir: "sunuk" – er sunguk ogurdio, kemiği bitıştirdi ve agerdi. Aynı kelime Dizin kısmında "*sunguk*" (g) = kemik, U– *songuk*, Muh – *songek* diye tercüme edilmiştir.

Dr. Otto Blau'yu da bir hayli zorlayan ve eski bir kelime olan "bez harici = beyazlama, solma" kelimesi, bugün ancak ağızlardaki "harlanmak" kelimesiyle açıklanabilir. "Türkiye'de ... Söz Derleme Dergisi"nin 2. cildinin 706. sayfasında kelimenin anlamı "çiçekler solumağa yüz tutmak. Güller harlanmış (Erzincan)" olarak geçmektedir.

Herseklinin Codex Alihodžić'te yer alan sözlüğünde bulunan Türkçe arkaik kelimelerden birkaç tanesi daha şöyledir: (Parantez içindekiler günümüz Türkçesindeki karşılıklarıdır).

sınamak = kuşat (tecrübe etmek),

baytal = kobila (kısarak)

dölek = lijeno (tembel),

kaba ayak = bos (yalın ayak),

sayru (nadiren sayrı) = hasta (yani bolean, ancak orijinali sadece bizim Turkizam olan "hasta" dır!) 88

itburnu = paprika (yeşil biber)

uçuk = goropadno (yavuz, aksi),

dün yarısı = ponoća (gece yarısı)

Bu sözlüğün ilginç bir yanı da Türkçe kelimelerin bizdeki Turkizamlarla (Türkçe alıntı kelimelerle) açıklanmasıdır. Bazıları şöyledir:

mıh = čivija (klin: çivi),

saymuran = fesliğan (bosiljak: fesleğen),

şevmiz = čurekot (çörek otu) (botanikte karşılığı Nigella, Almancası Schwarzkummel, bizde ise kendimize ait bir kelime bulunmamaktadır),

iri = kabasto (krupno: iri yarı, prosto: kaba),

cakül (kagul) = perčin (perçin: kâkül) (kendi ifademiz bulunmamaktadır),

zölf = soluf (zölüf),

zac (zadž) = karaboja (vitriol: kezzap),

gön bardak = matara (kožna ploska: deri su kabı),

vidalaşmak = halalit se (oprostiti se: helalleşmek),

assi = fajda (korist: fayda),

gömüldürük = sinebend,

huylamak = hajati (mariti: umursamak)

tavlanmak = utovit se (ugojiti se, udebljati: kilo almak, şişmanlamak),

ter oğlan = hizmećar (sluga: hizmetkar; momće: oğlan),

bumbar = pendževiš (pencevüş) bağırsak,

sumat = zijafet (gozba: ziyafet),

palas = paćavra (krpa: bez),

düşman = ma'ruf (tanınmış, aynı ifade bizde de *neprijatelj* (*düşman*) anlamındadır),

küpe = menđuha (mencuha, mengüş) (naušnica: küpe),

hezen = baskija (žioka: çit kazığı).

Bunlardan ve diğeri bazı örneklerden de görüleceği üzere yazar, dilimize yerleşmiş olan bazı Türkizamları yabancı kelime olarak görmemiş ve onlara karşılık bulmaya çalışmamıştır.

Son olarak da bu Türkçe-Sırpça Hırvatça sözlüğün genel özelliklerinden kısaca bahsetmek gerekirse şunları söylemek mümkündür;

1) Sözlükteki madde başları alfabetik sıraya göre değil, konuya göre dizilmiştir, ancak Uskufi'nin "Potur Şahidi"si kadar düzgün ve nükteli değildir. Sözlük, tarım araçlarının, sığır, ağaç ve bitki türlerinin çok değerli bir listesini verir.

2) Sözlükteki Türkçe kelimelerin büyük çoğunluğu arkaik ve ağızlara özgü kelimelerdir ve bu durum büyük ölçüde Sırpça Hırvatça ifadeler için de geçerlidir.

3) Sırpça Hırvatça kelimelerin Arap alfabesiyle transkribe edilmesi eski ve karmaşık bir süreçtir ve Türkçeden ziyade Arapça yazım kurallarına dayanır.

Özellikle Arapların ve Türklerin telaffuz edemediği ifadelerin, başında veya ortasında birden fazla ünsüz grubunun olduğu durumlarda kelimelerimizin gereksiz yere vokalleşmesi (ünlüleşme) dikkat çekicidir. Buna göre yazarın sözlüğünü sadece halkımız için değil, aynı zamanda dilimizi öğrenmek isteyen yabancılar için de tasarladığı söylenebilir. Bu baskıda bu durum dikkate alınmamış, onun yerine kelimelerimiz dilimizin ruhuna uygun olarak transkripte edilmiştir. Ancak Arap harfleriyle olan baskısında asıl yazarın imlası korunmuştur.

Bu sözlüğün en azından kısmen bir edisyon kritiğini yapamamaktan dolayı üzüntü duyuyorum. Çünkü onun başka bir versiyonunu daha bulmayı başaramadığım için onu sadece Codex Alihodžić'teki versiyonuyla sınırlamak zorunda kaldım. Son olarak, bu çalışmanın bana veya bir başkasına başarı getirmesini ve de eski yazarlarımızın bizlere bırakmış olduğu eski Türkçe-Sırpça Hırvatça sözlüklerin sistemli olarak yayınlanmasına devam edilmesini umut ederek sözlerime son veriyorum.

Sözlük Metni:

نُكْرِي Tanrı =	بُوغ Bog
پَيغمَبَرُ peygamber =	سَوَاتَاچ svetac
ايمان iman =	ويرة vira
ايمانَمَقُ imanmak =	ويرةوات virovat
مُسلمانُ musloman [müslüman] =	تورچين Turčin
طوغري dogri [doğru] =	پراوو pravo
صاغ sag [sağ] =	اذدراوو zdravo
سوز söz =	بسة besida
يازماق yazmak =	پيسات pisat
يورومك yürümeک =	حوديت hodit
يورولمك [yorulmak] =	اموريتسه umorit se
گزمك gezmek =	شانات šetat
گزدirmek gezdirmek =	ودات vodat
صقلمق saklamak =	اوچووات učuvat
بکلمك beklemek =	چووات čuvat
گزلمك gizlemek =	ساقريت sakrit
دوزمك düzmek =	نাপراوت napravit
صایمق saymak =	برويت brojit
صاچمق saçmak =	ناسيات nasijat
چفت سوزمك çift sürmek =	اورات orat

عَرَبَة	araba	=	قَوْلَا	kola
تَكَرَّكَ	tekerlek	=	قَوْلُو	kolo
		=	غُوبَلَا	gobelja
كَمَا	kama	=	كَلِين	klin
مِيخ	mih	=	چَوِي	čivi [čivija]
چِيغ	čig	=	غُوزَوَة	gužva
صَبَان	saban	=	بُلُوع	plug
اَوَسْتَدَرَة	oğendere	=	اوستان اوستاق	ostan
بُيُوندُورُوق	boyunduruk	=	بَارَام	jaram
زَوَلَة	zevle	=	تَلِيغ	teljig
سَابَان اَوُوق	saban ok [oku]	=	غَرَادَل	gredelj
اَوُوكُوز	öküz	=	وَو	vo
توسون	tosun	=	يُونَة	june
كُوشَمَق	koşmak	=	اَوُوزَة اَزَت	uvezat [upregnuti]
آت	at	=	قُون	kon [konj]
قِصْرَاق	kısrak	=	قُوبَلَة	kobila
طَاي	tay	=	اِيْزْدِرِيْبَة	ždríbe
اَشَك	eşek	=	مَآغَرَة	magare
كُودُوق	kuduk	=	مَالُو مَآغَرَة	malo magare
كُوشَق	gevşek	=	اِسْلَابُوَا	slabo
چَاقُوق	capuk	=	يَدْرُوَا	jedro
يَلَة	yele	=	غَرِيوَا	griva
اِغْدِيْجِ آت	igdiç [iğdiş]	=	اَوُوزِ نُوْت قُون	uvrnut kon [konj]
اِنِيْتَمَك	enitmek	=	اَوُوزِ نُوْت	uvrnut [uštrojiti, uškopiti]
پُورَمَق	[] purmak	=	زَاوِرِ نُوْت	zavrnut
كِيْشَنَمَك	kişnemek	=	عِرْزَا اَزَات	rzat
كَدِي	kedi	=	مَآچَغَة	mačka
مَلر	meler	=	مَآوْجَة	maudže [mauče]
كُيُون	koyun	=	اَوُوجَة	ovca

مَرَر merer	=	بَلَّغَر bleji
كُوبِك köpek	=	پَاس pas
أُورِيُور üriyor	=	لَايَة laje
أَرَجَك [اركك] ercek [erkek]	=	مُشَقُور muško
ار آدم er adam	=	چُورِيُقُ مِلَه čovik (isto tako)
أَدُم adum [adım]	=	قُورَاچَاي koračaj
أَدَامِق adamak	=	أُوبَه كَات obećat
أَل el	=	رُوقَة ruka
گُوز göz	=	أُوقُ oko
بَبِك bibek [bebek]	=	زَنِيجَة zenica
تَمْرَه كِي [تمره کی] temreği	=	لِشَاي lišaj
چِيت čikit	=	پِغُوك pigué
دُغُون düğün	=	سُورَادِبَا svadba
سَاغْدَاÇ sagdaç	=	قُوم kum
أَلَم alem	=	بَايْرَاق bajrak
پُسْكَل puskel [püskül]	=	كِتَا kita
لِبَاس libas	=	رِكَا رِكََا [hrka]
قُورُم korum	=	čAĐA چَاكَة
سُود [سوت] sud [süt]	=	وَارِنِكَ varenika
سَاغْمَاÇ saĝmak	=	مُوزْت muzt [musti]
أَيْرَان ayran	=	مِلَاكْشِيجَة mlaćenica
يُوغُورْت yoğurt	=	كِيسَلِينَة kiselina
أَلَك elek	=	سِيتُ sito
أَلَمَك elemek [elemek]	=	سِجَات sijat
كَبِك kepek	=	مَكِينَة mekine [mekinje]
كَبُوك kepük [köpük]	=	پِينَا pına [= pjena]
سَالَايْنُور salaynur [salamura]	=	رَاسُO raso
لَاهَان lahan [lahana]	=	قُپُوس kupus
أُيُوشْمَاÇ uyuşmak	=	أُتْرِنُوت utrnut
غِيدِشْمَاÇ gidişmek	=	سُورْبِيت svrbit

دَامَاغُ damag [damak] =	زَاذُوْبِيچَه zazuvice [nebo, nepce]
آرپَه چِق ارپاچیک arpačik [arpacik] =	جَمِيقُ ječmik
بُوغْرِی بوگری bugri [büğrü] =	غِرْبَاو grbav
دَبَه debe =	قَلَه kila
كول سِصَمَق kol sıvamak =	رُكُو زَاغِرِنُوتُ ruku zagrnut [zasukati rukav]
آيَاق چَمَرَمَك ayak çemremek =	نُوغُو زَاغِرِنُوتُ nogu zagrnut
يُوز yüz =	اُوبِرَازُ obraz [lice]
چَغَنِي چَغَنِي çegni =	كوتِلَاجُ kotlac
اَنِك enik [enek] =	كوسِرِيچَه kosirica [donja vilica]
سَاج saç =	كوسَه kose
اُورغِي [اورگی] urgı [örgü] =	پَلَتَنِيچَه pletenica
كَاش kaş =	اُوبُرُودَا obrva
كِرپُك [كبرپك] kirpük [kirpik] =	تِرِيپَاوِيچَه tripavica
چَپُك چَپُك çapuk [çapık] =	كِرْمَلُ krmelj
سُومُك sümük =	سِلِنَه sline
بَاكَمَك bakmak =	اِغْلَادَاتُ gledat
گُورَمَك görmek =	وِيْدِيت vidit
كَمَاشَمَك kamaşmak =	ذَابَلِيشِت zablīšit [zablišit]
يُوزُ يُوْزُ çatık =	سَمِرَسَن سَمِرَسَن smrsćen [hamiršten]
بُورُوشُK buruşuk =	اِشْكَورَاوُوا škoravo
بَاغِرْمَك bağırmak =	رِوَاتُ revat [Turci reknu »anırmak«]
چَمْدِيْمَك çemdimek [çimdimek] =	اُوشْكِنُوتُ ušćinut
چُوزَمَك çözmek =	اُودِرِيشِت odrišit
گُوكُ gök =	نُبو nebo
يَاغْمُرُ yağmur =	كِيْشَه kiša
دُولُو dolu =	كِرُوپَه krupa
كِرَاغُو karagu [kırağı] =	مِرَازُ mraz
تُوفَانُ tufan =	مَكَاوَه mečava

شَمْسِيكْ	şimsik [şimşek] = [nečitljivo: nešto kao »minhać« (?!), munja]
يَلْدِيرِم	yıldırım = غُرُومْ grom
كُورُوكْ	gürülmek [gürlemek] = غَرِبِمِيْتْ grmit
يَاغْمُرْ يَاغْمَقْ	yağmur yağmak = قِيْشَهْ پَادَاتْ kiša padat
دِنَكْ	dinmek = پَرِاسْتَاتْ pristat
چَه	çeh [çiğ] = رُوسَهْ rosa
كَار	kar = سِنِيْجْ snig
سُورْغُونْ	surgun [سُورْكُونْ sürgün] = سَمِتْ smet
چِغِرْ	çıgır = پَرْتِنا prtina
طُونْمَقْ	donmak = اِسْبِرْزُونُوتْ سَهْ smrznut se
مُوسُورْ	mosur = كَدْرِيْجَهْ ledenica
بُوزْ	buz = لَادْ led
اَرِيْمَكْ	erimek = تُوْپِيْتْ سَهْ topit se
چَايْ	çay = پُوتُوكْ potok
سُ	su = وُودَا voda
اِيْمَكْ	içmek = پِيْتْ pit
كَنْمَقْ	kanmak = زَاجُورُوغَايِيْتْ žedu ugazit
كَانْدُرْمَقْ	kandırmak [kandırmak] = نَپُورِيْتْ napojit
طُوكْمَقْ	dokumak = اِنْكَاتْ tkat
مَاصِرَهْ	masra = مَاصِرْ masra
مَاجِيْ	meçik [مَكِيْكْ mekik] = چُونَاقْ čunak
اَرْغِيْجْ	argıç [اَرْغَاچْ argaç] = پُوتْكَهْ potka
اَرِيْشْ	eriş [اَرِيْشْ arış] = اُوسْنُوهْ osnova
اَقْلَمَقْ	eklemek [اَكْلَمَكْ eklemek] = نَاسْتَاوِيْتْ nastavit
اَعْجِرْمَكْ	eğirmek = پَرِيْتْ prest
اِيْغْ	iğ = وِرْتَنُوهْ vreteno
اَقْرُصُوهْ	akar su = تَکُوْجِيْچَهْ وُودَا tekućica voda
دُورِيْ	duri [دُورِيْ, duru] = بِيْستْرُوهْ bistro
بُولَانَقْ	bulanak [bulanık] = مُوتْنُوهْ mutno
دَرِيْنْ	derin = دُوبُوكُوهْ duboko

بوغۇلماق boğulmak	=	اودۇشئە udušit	se
بوغماق boğmak	=	اوداوت udavit	
بوغۇم boğum	=	كرازن đerdan	
ايچۇم ičum [içim]	=	ناپيتاق napitak	
بزچاريجسى bez čarici	=	بيلجە biljja [bjelilja]	
تارلا tarla	=	نيوا niva [njiva]	
اكن ekin	=	سيتوا sitva	
نadas	=	اوبادئە obadina	
ايرقلىك iritlemek	=	پليست plst [plijevsti, plijeviti]	
ايرقلىنچى iritlenci [plitelica]	=	پليتليچە plitelitača	
اوراق orak	=	سريب srp	
اوراقچى orakçı	=	زئليچە žetelica	
دمت demet	=	سنوب snop	
دوگورچين doğurcin	=	گرانيجا granica	
كازىق kazık	=	قولاج kolac	
دپە depe	=	ناويلاق navilak [naviljak]	
ديگرين diğrin	=	ويلە vile	
طاراق tarak	=	غرابلە grablje	
كازىق دوگمىك kazık dövmek	=	پلاست ساديت plast sâdit	
تيرپان tirpan	=	كوسە kosa	
يانسار yansar	=	اودقوس odkos [otkos]	
حارمان harman	=	غونۇ guvno [gumno]	
دوگمىك doğmek	=	ويرشك vršć	
ساورمىق savurmak	=	وييات vijat	
مالامە malama	=	پليوا pliva	
چوال çuval	=	حاراز harar [vreća]	
تورقيان turkıyan	=	زاستوران zastoran [zastoran]	
تارتماق tartmak	=	ميريت mirit [mjeriti]	
تارا tara	=	ميرا mira	

كَهْلَةٌ	kehle	=	اَوْشٌ	uš		
بَيْتٌ	bit	=	اِسْتِنِجَةٌ	stinica		
مَرْسَكَةٌ	serke	=	غَكِيدَةٌ	gnjida		
نَحْتَةٌ	tahta	biti	=	اِسْتِنِجَةٌ	stinica	
پُورَةٌ	pure	[pire]	=	بُوحَةٌ	buha	
كِنَةٌ	kene	=	قِرْبُوشَةٌ	krpuša [krpelj]		
سُولُكٌ	sülük	=	بِحَاوِيچَةٌ	pihavica		
يَلَانٌ	yılan	=	غُورِيَا	guja		
كَلَرٌ	keler	=	غُوشْتَرِيچَةٌ	gušterica		
كَلَرْتَنُ	kerten	keler	[kertenkele]	=	زَكَلْبَاكٌ	zelembać
سِنَكٌ	sinek	=	مُوْحَةٌ	muha		
سِوَرِي سِنَكٌ	sivri sinek	=	قُومَارِيچَةٌ	komarica		
أَرُو	aru	[arı]	=	چَلَةٌ	čela	
بَالٌ	bal	=	مَادٌ	med		
كُومِجٌ	gömeç	[gomeç]	=	صَاتٌ	sat	
تُورْتُو	tortu	=	تُرُوْحَةٌ	troha		
بَال مَوْمٌ	bal mum	[balmumu]	=	وُوسَاقٌ	vosak	
چِبَانٌ	čipan	[čiban]	=	چِرٌ	čir	
سِنِيلٌ	sinil	=	بِرَادَاوِيچَةٌ	bradavica		
يُومُرُوقٌ	yumruk	=	شَاكَةٌ	šaka		
أَوْجٌ	avuç	=	پِرَاغِشْتَةٌ	pragište [pregršt]		
قَارِشٌ	karış	=	بَادَالٌ	bedalj [pedalj]		
أَلْدُونٌ	eldiven	=	رُوقَاوِيچَةٌ	rukavica		
سِنِيرٌ	sinir	=	زِيلَا	žila		
كَمُوكٌ	kemük	[kemik]	=	قُوسْتٌ	kost	
إِيلِقٌ	ilic	=	مُوزَاقٌ	mozak [moždina]		
بَيْنِي	beyni	[beyin]	=	مُوزَاكَانٌ	mozdan [mozak]	
بَالِقٌ	balık	=	رِبَا	riba		
أَغٌ	ağ	=	وِلَاقٌ	vlak		
هُولْتَةٌ	holta	(olta)	=	أُودِيچَةٌ	udica	

دُوزَاقْ duzak [tuzak] =	مِرِيْزَاةٌ mriža
فَكْ fak =	اَوْشِجَّةٌ ošice [ošice = plemice, stupica]
كُوشْ kuš =	تِيْجَّةٌ tica
كِرْلَانِجِجْ kirlangiç =	لَاسْتَوِيْجَّةٌ lastavica
سَرْجَّةٌ serçe =	وَرَا بَاجْ vrebac
بَایْ كُوشْ bay kuš [baykuş] =	جِيْجِنَا jezina
كُوزْغُونْ kuzgun =	غَوْرَانْ gavran
شَاهِنْ şahin =	صُوقُوْ soko
صَکْسِيْغَانْ saksıgan [saksagan] =	اَشْوَارَاكَةٌ švaraka [svraka]
كُوكُوكْ kulkuk [guguk] =	كُوكَاوِيْجَّةٌ kukavica
تُورْنَهْ turna =	اَوْدِرَالْ ždral
كِرْتَالْ kartal =	اَوْرَاوْ orao
اَغِجْ قَاقَانْ agiç [ağaç] kakan =	زُونَهْ žuna
طَاوُسْ taus [tavus] =	پَاوُونْ pavun [paun]
اُوْصِيْكْ üveyk =	غِرْلِيْجَّةٌ grlica
کِکْلِيْکْ keklik =	يَاْرِيْجَّةٌ jarebica
چِيْلْ çil =	کِرْزُولْ krzulja
کَاْزْ kaz =	غُسْکَهْ guska
اَوْرْدِکْ ördek =	پَاتْکَهْ patka
بِلْدُرْجِيْنْ beldürcin [bildircin] =	پِرِيْپِلِيْجَّةٌ pripelica
يَارَاسَهْ yarasa =	سِلِيْپِيْ مِيْشْ slipi miš
يَنْگَهْ قُوشْ yenge kuş [kuşu] =	پِلِسْکَهْ pliska
کَرْغَهْ karga =	وِرَا نَا vrana
هَدْ هَدْ =	کُوکَاوِيْجِيْ قُوشْ کُوجِيْجْ kukaviči konjic
چَا پَهْ çapa =	مُوتِکَهْ motika
بَالْتَهْ balta =	سِيْکِرَا sikira
يَنْصُرَا yansura [yansira] =	بِرَادُوَا bradva
کِصَاچْ kısaç =	کِلِيْشْتَهْ klišta
اَوْ ev =	کُوکَا kuća
اَشِيْکْ eşik =	پِرَاغْ prag

كِرِيْشْ	kiriş	=	غِرَادَة	greda
اَغَاچْ	agaç	=	[stablo, drvo]	
جَرِيحْ	cer	=	صَرِيحْ	srg
هَزَنْ	hezen	=	بَاسْكِيه	baskija
بُوچَاقْ	bucak	=	نُوَاغُوَا	núgô [nugao = ugao]
صَنْدُوقْ	sanduk [sandrk]	=	كُوچِجْ	kovčeg
بَاچَهْ	baca	=	كُوْمِيْنْ	komin
اَوْجَاغْ	ocag [ocak]	=	اَوْغْنِيْشْتَهْ	ognjište
اودْ	od	=	وَتْرَا	vatra
كِيْغَلِجْمْ	kiğalcım [ivşicım]	=	اِسْكَرَا	iskra
كُوْلْ	kül	=	لُوغْ	lug
تُوْتْرَاقْ	tutrak [tutarak]	=	پُوْتَاكَهْ	potaka
يَا لِكْ	yalın	=	پَلَاْمَنْ	plamen
تُوْتُونْ	tütün	=	دِيْمْ	dim
تَاھْتَهْ	tahta	=	دَاْسَا	daska
لُوْتْرَاقْ	lutrak	=	فِرِژْ	frž
اودُونْ	odun	=	دِرْوَا	drvo [drva]
يَا رَمَقْ	yarmak	=	چِيپَاتْ	cipat
اَغَاچْلَرْ	ağaçlar	=	دِرْوَا	drva [drveće]
اَغَاچْ	çam ağaç [ağacı]	=	يَلُوِيْنَهْ	jelovina
پِلِيْتْ	pilit [pelit, meşe]	=	حِرَاْسْتْ	hrast
اَغَاچْ	kavak ağaç [ağacı]	=	يَا سُوِيْنَهْ	
اَغَاچْ	diş ağaç [ağacı]	=	يَا سُوِيْنَهْ	
كَازِلِجْ	kazılık [kızılık]	=	دِرِيْنُوِيْنَهْ	drinovina
اَغَاچْ	filamur [ihlamur] ağaç [ağacı]	=	لِسْكَوِيْنَهْ	liskovina [nije, nego : lipa]
اَغَاچْ	sügüt ağaç [ağacı]	=	وِرْبُوِيْنَهْ	vrbovina
اَغَاچْ	tetre ağaç [ağacı]	=	رُوِيُوِيْنَهْ	rujevina
اَغَاچْ	kara ağaç	=	بِرِيْسْتُوِيْنَهْ	bristovina
اَغَاچْ	ak diken	=	اَغْلُوُوِيْنَهْ	glogovina [bijeli glog]
اَغَاچْ	kara diken	=	دِرِنُوِيْنَهْ	drnovina [trnjina]

آبوه ayva =	تونها tunja
آريك erik =	شليوه šliva [šljiva]
آرمود armut =	قروشقه kruška
آله elma =	يابوقه jabuka
پيره اوت pire ot [otu] =	پاپراد paprad
تازي taza =	حرت hrt
زآغر zagar =	ويژله vižle
ياره yara =	رانا rana
ياغري yağrı =	صادنو sadno
نكبته nekbet =	زلوچست žločest [zločest]
ميشه miše [meše] =	شوما šuma [hrast]
قوری kori [koru] =	غای gaj
داغ dağ =	غورا gora [planina]
باير bayır =	بريدوا brdo
ترگاه tergâh [tezgâh] =	ستان stan
گوجه güce [gücü] =	نیتی niti
روز خضر ruz-ı Hızır =	کوردکودان Đurđev-dan
ماشرا maşraba =	بوکره bukara
يايغ yayıg [yayık] =	مکابه mecaje [stâp]
اوخشامق ohşamak [okşamak] =	پپات pipat [milovati]
گورشمک güreşmek =	حروتنه hrvat se
چارق çarık =	اوپانق opanak
تاسمه tasma =	اوپوتا oputa
کلبک kelebek =	لپير lepir
قرا سگوت kara söğüt =	راقنه rakita
اردیچ ardiç =	اسریقه smrika
اق آغچ ak ağaç =	بريزا briza
الچ elic =	ديواکجا divakinja
گؤگم gügüm =	ترينه trnina [trnjina]
طوبلاق toplak [topalak] =	اوريشق orišak

طوین doyın (doyun)?	=	بابینه babine
فوچی fuči [ıçı]	=	کادچا kadca [kaca]
قَرَّة صَغْرُ kara sığır	=	غُوَجَّة govedže [goveče]
مَانْدَة manda	=	بِيُولِيچَة bivolica
سِيچَان sičan [sıçan]	=	مِيش miš
گُوَة güve	=	ؤَاغْرِيچَة žagrica
قُرْبَانَة kurbağa	=	ذَابَة žaba
قِرْبَة kırba	=	فُوچِيچَة fučija
تَپَا tapa	=	چَپ čep
مَم [مَمَة] mem [meme]	=	سِيسَة sisa
صَاغْمَق saĝmak	=	مُوْزْت muzt [musti]
صُوْزْمَق [صُوْزْمَق] sozmak [sormak]	=	دُوْجِيْت dojiti [zadojiti]
صَاغْرِي saĝrı	=	صَاپَة sâpe
يَلِين yelin	=	وِيْمَة vime
كُوْرَك kürek	=	لُوْپَاكَة lopata
كُوْرَمَك kürmek [küremek]	=	كِيْدَات kidat
صُوْجِي suci [şarap]	=	وِيْنُو vino
سَرْخُوْش sarhoş	=	پِيَان pijan
شَفْتَالُوْ šeftalu [šeftali]	=	پِرَاشَقَة praska [breskva]
تُوْت tut [dut]	=	مَرْوَة merva [murva]
بِرَة bere	=	مَاشِيچَة masnica
وُوْزْمَق vurmak	=	اُوْدَارِيْت udarit
گِيْسُو geysü [geyisi]	=	حَالِيْنَة haljine [haljine]
چُوْرُوْق çuruk [cürük]	=	غَنِيْلُو gnilo [gnjilo]
اِيْرَانِيْش	=	رَاْزِيْالُوْشَة razjelo se
يَا yama	=	زَاقْرِيچَة zakrpa
كَاكَاچ kakaç [gaga]	=	كَلُوْن klun [kljun]
قُرْسَاق kursak	=	وُولَة volje
دِيْنغِل dingil	=	قُرُونَة kruna
اَنْتَة ente	=	بِرْدِيْلَا brdila

أَيْقُ ayak	=	پوڊنوڭُ podnož
الْتِي elti	=	نَيْقُ nik [?!] [»Elti« znači »jetrva«]
دِيكِيش dikiš	=	شَو šav
طَرِيزُ tarız	=	كَلِينُ klin
دِيكْمَكُ dikmek	=	شَيْت šit
كُونْدُزُ kunduz	=	وِيڊَرَا vidra
پُورْسُكُ pursuk	=	يَاڙَاوَاچُ jazavac
أُوْيُوزُ uyuz	=	اِسْوَارَابُ svrab
يَاز yaz	=	لِيْتُو lito
اَلْكَ يَاڙُ ilik [ilk] yaz	=	پُرُولِيْتِيَّةُ prolitje [proljeće]
گُوزُ güz	=	يَسَانُ jesen
كِيْشُ kiş	=	زِيْمَةَ zima
اِنَارُ inar [nar]	=	شِيْپَاكُ šipak
كِرَاسُ kiras [kiraz]	=	تِرِيْشْنَةَ trišna [trišnja]
يَلُ yel	=	وِيْتَرُ vitar
لُودُزُ lodoz	=	بُوعُ buoç
بُورَازُ boyraz [poyraz]	=	بُورَا bura
كِرَا يَلُ kara yel	=	وَعَرِيْنُ večerin
اَلْكَمُ صَاغُمُ elgum sağum [alkım sağım]	=	دُوغَةَ dúga
يَلْدُوزُ yılduz [yaldız]	=	زِيُوِيْزْدَةَ zvizda
أُولْكَرُ ülger	=	يُولْدَاشِكِيْ joldašiči
گُونُ يَلْدِيْزِيْ gün yıldızı	=	دَانِيْجَةَ danica
أَيُ ay	=	مِيْسَاجُ misec
يَلُ yıl	=	غُودِيْنَةَ godina
هَفْتَةَ hefte [hafta]	=	نَدِيْلْجَا nedilja
گُونِشُ güneş	=	سُونِجَةَ sunce
بُولُوتُ bulut	=	أُوْبَلَاقُ oblak
أَچِقُ هَوَا açıq hava	=	وَدْرُوَا vedro
أُوْزُنُ uzun	=	دُوغُو dugo
أَرْكَرِيْ arkırı	=	پَرِيْكَو priko

دِگِرْمِي digirmi [değirmi] =	بابولجاستو babuljasto
يَوْمَرِي yumrı [yumru] =	اوبلو oblo
اِنَجَه ince =	تانغو tanko
اِيرِي iri =	قاباستو kabasto
دَاي day [= طار dar] =	تيسنو tisno
چَامُور çamur =	بلانو blato
مُح muh [میخ mih] =	چاؤو čavo [čavao]
نَال nal =	پلوچه ploča
يَن yen =	رؤقاز rukav
اَتَك etek =	سكوت skut
كُويُنِ koyuni [koyun] =	نِدرَا nidra
بَالِدُر baldur [baldır] =	لِسْت list [na potkoljenici]
دِيز diz =	قولنو kolino
اُوقْچَه okçe [اوقچه okçe] =	پَاتَه peta
كُول kol [دیرسك dirsek] =	لَاكْت lakat
دِرسَك dirsek [ارموز omuz] =	رَامَه rame
بَل bel =	بِدرَا bedra
يُون yün =	وونا vuna
اَلِن alın =	چَلُو čelo
اِنْسَه ense =	زَاتِيُوك zatiok
بُيُوك büyük [bıyık] =	بِرِيُوك brk
بُيُون boyun =	وَرَات vrat
شَاه طَمَر şah damar =	وِرَاتِنَه زِيلَا vratna žila
حُورْتَلُك hortluk [hortlak] =	وَانْپِر vanpir [vampir]
پُورْتَلُك portlak [boğurtlak?] =	كَلُون klun [kljun]
بِز bez =	زِيلِزْدَه žlizda
كُوبَه küpe =	مَنْكُوحَه menđuha
گُوبَك göbek =	پُوبُك pupak
كِيز kız =	مُومَه moma
يِگِيت yiğit =	مُومَاك momak
دُل dul =	حُودُوُويِچَه hudovica

آغر	agar [ağır]	=	تَشْفُوا	teško
بِیْنِی	beyni [?!]	=	لَا حَقْوَا	lahko
أَجُوزُ	ucuz	=	يَهْتِنُو	jeftino
چَوَسْكَانَ	čevgân [?]	=	كَأَوَة	kéva
صَاكِرْ	sakız	=	إِسْمُولَة	smola
كُونَلِكْ	günlük	=	طَامِيَان	tamjan
صَنَوْبِرْ	sanavber	=	شِشَارِيكَة	šišarika
يَارُمْ	yarum [yarım]	=	پُولَة	pola
أُوْزُمْ	üzüm	=	غُرُوزْچَة	grozde
صَالِكُمْ	salkum [salkum]	=	غُرُوزْد	grozd
كَبَاكْ	kabak	=	تِكْوَة	tikva
دِيلِمْ	dilim [dilim]	=	كِرِيْزْكَه	križka
كِرْمَزِي	kırmızı [kırmızı]	=	چِرْوَنُو	crveno
يَشِيلْ	yeşil	=	زَلَنُو	zeleno
كُوكْ	gök	=	پَلَاو	plavo
كُوكْ مَوْر	gök mor	=	مُودْرُو	modro
بِيْجَاكْ	biçak [biçak]	=	نُوزْ	nož
صَيْقَلْ	saykal	=	چَاكْلِيلُو	caklilo
يُونْمَقْ	yonmak	=	دِيلَاتْ	dilat [diljat = djeljati]
يُونْفَه	yonga	=	تْرِيسْكَه	triska
كَالْبُورْ	kalbur	=	رَشْتُو	rešeto
كَالْبُورْمَقْ	kalburmak	=	چِنِيْتْ	činit [rediti žito]
صَارِي آرُوا	sarı aru [arı]	=	زُوتَه چَلَه	žuta čela
كَنَه	kene	=	أُوْبَادْ	obad [ne, nego krpelj!]
چَنْبِرْ	çenber	=	أُوْبُرُوجْ	obruč
دَايِقْ	dayak	=	پُودْپُورْ	podpor
أُولْمَقْ	ebsem olmak	=	مِيرُوَاتْ	mirovat
طَانْمَقْ	tanmak [tanımak]	=	پُوزْنَاتْ	poznat
پُوتْ	put	=	كِرِيْسْتْ	krst
دَيْرْ	deyir	=	مَاسْطِيرْ	mastir [manastir]

كَلِيْسَة	kelise [kilise]	=	چِرْكْوَة	crkva
كَيْشِشْ	kešiš	=	پِرَاتَارْ	pratar
سَمِيْزْ	semiz	=	دَبَلُوْ	debelo
أَرِيْكَ	arık	=	مِرْشَاوَة	mršavo
يُوْزُكْ	yüzük	=	پِرِسْتَنْ	prsten
تَرْسِيْنَة	tersine	=	اُوْپَاكُوْ	opako [naopako]
شَلْغَمْ	šalgam	=	رَبَة	repa
سَبْزَة	sebbe	=	زَلِيْجَة	zelje
حُوْكَه	hoka [hoka]	=	كُوْتِيْجَة	kutija
يُوْفْتَة	yufta [yufka]	=	تَانْكُوْ	tanko
جَادَا	cada [cadi]	=	وِيْشْتِيْجَة	vištica
اُوْغُلْ	oğul	=	سِيْنْ	sin
اُوْغُلْ	üve [üvey]	=	اُوْغُلْ	oğul
تُوْرَمْ	torum	=	اُوْنُوْكَ	unuk
اُوْكَهْ	üve [üvey]	=	مَاكَهَا	mačeha
كُوْمَة	kuma	=	اِيْنُوْكَهْ	inoča [inoča]
اُوْدْ	öd	=	زُوْجْ	žuč
زُلْفْ	zülfi	=	سُوْلُفْ	soluf
چَاكُلْ	čakül [kägül]	=	پِرْچِيْنْ	perčin [ne, nego vitice, soluf]
يَمَكْ	yemek	=	جِيْستْ	jisti [jesti]
اَرَكَة	arka	=	لِيْجَة	lejšta [leda]
چَرِيْ	čerı	=	وُوْجِسْكَه	vojska
چَاْسُوْسْ	časus [casus]	=	اُوْخُوْدَا	uhoda
كَلْعَة	kal'a [kale]	=	غَرَادْ	grad
اِيْرْتَة	irte [erte]	=	زُوْرَا	zora
اُوْيَانْ	oyan	=	اُوْزْدَة	uzda
اِيْرْ	eyer	=	سَدَلُوْ	sedlo
تَكْ	tek	=	لِيْحُوْ	liho
چِيْغْتْ	çift	=	تَاكُوْ	täko
اَلَاچَة	alaca	=	شَارَنُوْ	šareno

أَغْرُ agu [ağı] =	زَهْرُ zeher [otrov]
مَآيَةَ maya =	قَوَاسْ kvas
صَوَّغَانَ soğan =	لُوقْ lük
قَرَجَةَ karaca =	سِرْنَةَ srna
جَيْكُ geyk [geyik] =	جِلِينَ jelin [jelen]
كَلْحُ kalhç [kılıç] =	صَابِلَةَ sablja
چَندُوقْ çenduk [çendik] =	سَكُوقْ skok
صَقْرَغَةَ sakarga [sakırğa] =	قِرْبُوشَةَ krpuşa
يَاوُ yavu =	بِرَادَوَةَ bradva
مَرْتَكْ [مرتك] mertek =	رُوشْنِيْقْ rušnik
يُومَقْ yumak =	أُومِتْ umit
دَكْرِمَنْ degirmen =	مِلِينَ mlin
أُونْ un =	بِرَاشْنُوْ brašno
أُوكْتَمَكْ öğütmek =	سَامَلِتْ samlit
أُوتَلَامَقْ otlamak =	پَاسْتِ pâsti
چُوتَمَكْ çötmek [?] =	
چِمْدِيمَكْ çimdimek =	أُوسْكِنُوتْ usćinut [uštiniti]
أَشْلَامَقْ aşlamak [aşılmak] =	نَاوِيرِنُوتْ navrnut
تَاكَمَقْ takmak =	أُوسْتَاقْنُوتْ ustaknut
يَاغْنَمَقْ yağınmak =	پِرِيْتِ prítit [prijetiti]
أَرَامَقْ aramak =	تِرَاژِيْتِ tražit
يَزَلَمَكْ izlemek =	
أَرِيْتَمَكْ eritmek =	رَاژِنُوتِ raztopit
يَزَمَكْ [سوزمك] sizmek [süzmek] =	پِرُوجِيدِتْ procidit
أَسَا كُومَقْ asa komak =	أُوبِيَهِيْتْ objesit
بِيْشَلَمَقْ bişlemek [پيسلهمك] pislemek =	أُوپُوغَانِتْ opoganit
تَاسَلَمَقْ taslamak =	تَسَاتْ tesat
نَاژَلَنَمَقْ nazlanmak =	پُونُوسِيْتْسَهْ ponosit se
سَالَمَقْ salmak =	پُوسْتِ pustit
سَيَمَكْ seymek [serpmek] =	پُوشْغُرُوتِ poškropit

آزَمَقْ	azmak	=	پوسلیتسه	posilit se
آنَلَمَقْ	atlamak	=	پوسکوچت	poskočit
قَلَمَقْ	kalgımak	=	پوسکوچت	
بَانَمَقْ	batmak	=	اوتوت	utonut
بَانوَرَمَقْ	batırmak [batırmak]	=	زاموچت	zamočit
قَايَمَقْ	kaynamak	=	اوزاورت	uzavrit
قَايَنَمَقْ	kaynatmak	=	اوزوارت	uzvarit
طَاشَمَقْ	taşmak	=	کیپت	kipit
آزَمَقْ	ezmek	=	رازموت	razmutit
اوزَمَكْ	üzmek [üzmek]	=	پلیوت	plivat
یوزَمَكْ	yüzmek	=	سادریت	sadrit
اَغِرَمَقْ	oğırmak	=	بولیت	bolit
اِکَلَمَكْ	inlemek	=	[یاچات] یاچات	jedžat [jéčat]
اِجِمَقْ	acımak	=	زالیت	žalit
اَوْکُزَمَكْ	öksürmek	=	کاشلات	kašlat [kašljati]
اَغْسِرَمَقْ	agsırmak [aksırmak]	=	کیحات	kihat
کَکَرَمَقْ	geğirmek	=	ریقات	rigat [ne, nego uzrigivati se]
اَچِمَقْ	açımak [acımak]	=	زالیت	žalit
حورتلَمَقْ	hortlamak [hırlamak]	=	خیرقات	hrkat
اَسْنَمَكْ	esnemek	=	زیحات	zihat
گَرِنَمَكْ	gerinmek	=	پروتازاتسه	protezat se
یورُلَمَكْ	yorulmek [yorulmak]	=	اوموریتسه	umorit se
فِیَلَمَكْ	fislemek [fısıldamak]	=	شاپلات	šapljat [šaptati]
داغَمَقْ	dağıtmak	=	رازبیت	razbit [razasuti]
کَاشِمَقْ	kaşımak	=	چشات	češat
قَاپَمَقْ	kapmak	=	پوپاست	pöpast [ugrabiti]
قورنارَمَقْ	kurtarmak	=	اوتت	otet
کیَمَقْ	kıyamak	=	کیدسات	kidisat
کوپارَمَقْ	koparmak	=	اوترغنوت	otrgnut
قَاپَرَمَقْ	kayırmak	=	ماریت	marit

حَيْلَمَقْ haylamak	=	حَاجَاتْ hajat
طَارِلَمَقْ darılmak	=	لُجُتِيتْ se
پَارَاهْ لَكْ paralamak	=	رَازِبِيتْ razbit
اوتارمقْ otarmak	=	اوتروواتْ otrovat
كُوجَمَكْ göçmek	=	غَنُونَهْ ganut se
قَازِمَقْ kazmak	=	قُوپَاتْ kopat
قِزْدِرَمَقْ kızdırmak	=	اُوسِيَاتْ usijat
تَرَاشْ اِتْمَكْ tıraş etmek	=	اُوبرِيتْ obrít [obrijati]
دُوشْرَمَكْ düşürmek	=	اِيزْغُوبِيتْ izgubit
اوغرلمقْ oğurlamak	=	اُوقْرَاسْتْ ukrast
چَلْمَكْ çelmek	=	پْرُوبِيتْ probit
اِصْرَمَقْ ısırmaq	=	اُويْستْ ujist
سِتْمَكْ setmek	=	اِسْلَكْنَهْ sleč se
سُورْمَكْ sürmek	=	كُوپُونَاسْتِيتْ kopunastit [održati kravu pod blkom]
دِكْشُدْرَمَكْ değiştürmek (değiştirmek)	=	[پْرُومِينِيتْ] prominit [promijeniti]
سَكْرِدْمَكْ seğırtmek	=	كَاسَاتْ kasat
كُوشْمَكْ koşmak	=	تْرَچَاتْ trčat
كُوشْ (koşu)	=	تْرِكَا trka
اُولْمَقْ avlamak	=	لُويْتْ lovít
اَوْ av	=	لُو lov
اِيزْ iz	=	تْرَاغْ trag
سَكْرَمَشِيقْ آغَاجْ geremşik agac [ağacı]	=	فُودِيفُكُوبِينَهْ fudikovina
اُغُوزْ oğuz	=	غُورُوشَالِيتْ gorošalit
حَرَالِي harali	=	كُوتَاوْ kotao
فَلِيسْ felis [filiz]	=	شِبِيجَهْ šibica [klica]
صَالْمَهْ salma	=	سُوحَهْ soha
چِيتْ čit	=	پْلُوتْ plot
يُورُومَكْ yürümek [ne, nego اورمك örmek]	=	پْلَاسْتْ plest

چچك	çeçek [çiçek]	=	اوسپچه	ospice
اسئمة	isitme [sıtma]	=	غورزنیچه	groznica
طمرجق	tomurcuk	=	پوپ	pup
دری	deri	=	قوژه	koža
کیرپی	kirpi	=	باز	jež
کوستبک	köstebek	=	قرنیچه	krtica
تولوم	tulum	=	میج	mih
تیرین	tirin?	=	بی	biši? [Da nije tirit = piši (yufka) kore?]
مازی	mazi	=	شقه	šiška
پلته	pelte	=	پالوزه	paluze
قنوق	katuk [katık]	=	اسموق	smok
کیرده	kirde	=	پوغچه	pogača
اولق	uflak	=	مره	mrva
پیش	piši	=	یوفقه	yufka
نالانگیر	nalangır	=	اوشکیرپاق	ušćipak
کاو	kav	=	تروڈ	trud
ارکن	erken	=	رانو	rano
کچ	geç	=	کاسنو	kasno
کوپک	köpek	=	پاس	pas
این	in	=	لوغه	loga
بودق	budak	=	غرانه	grana
دال	dal	=		"
یوک	yük	=	تواری	tovar
دنک	denk	=	استرانه	strana
سربار	serbar	=	انترشل	antršelj [antrešelj]
دموز	demur [demir]	=	غوزدییه	gvozdje [gvožde]
اؤرس	örs	=	ناکوان	nakovan [nakovan]
اکنه	iğne	=	اگله	igla
تیزک	tezek	=	اسکوتینه	skotina
اراق	irak	=	دالکو	daleko

اُوزاق	uzak	=	daleko		
ارپه	arpa	=	ječam		
عالف	[alef]	[yulaf]	=	اُوواس	ovas
چودار	çavdar	=	راژ	raž	
كپلوجه	kapluça	[kapluca]	=	پير	pir
كويون	koyun	=	اُوجه	ovca	
سوري	süri	[sürü]	=	كردو	krdo
چان	čan	=	بزونو	zvono	
اواز	uvaz	[üvez]	=	اسقوروشه	oskoruša
تر اولان	ter oğlan	=	حزكار	hızmečar	[momak, sluga]
كيناك	kaynak	=	ويريلو	vriilo	
ايراق	irmak	=	isto	[ne, nego rijeka]	
يوك	yün	=	وونا	vuna	
ياپق	yapak	=	ايسويلق	svilak?	
ايبك	ipek	=	ايسويلا	svila	
اغرز		=	سوقنو	sukno	
كبه	gebe	=	ايزبانو	zhabno	
كاسر	kasr	[kısır]	=	اشكيركه	šcirka [štirka, nerotkinja]
كچي	keçi	=	قوزا	koza	
اوظق	oğlak	=	قوزله		
طوقله	tokla	[toklu]	=	ياره	jare
طفرمق	doğurmak	=	روديت	rodit	
ايكين	ikim	[ikiz, ekiz]	=	بليزناد	bliznad
كل	kel	=	شوغا	šuga	
سكيلما	sıkılma	=	قراسته	krasta	
دنكدهش	denkdeş	=	پريلكا	prilika	
كلاق	dalak	=	سليزنا	slizena	
كوقى	koki	[koku]	=	ميروح	miruh [miris]
بوغي	bugi	[buğu]	=	پاره	pära
كوجاق	kucak	=	كاروچيه	naruče	
اناhtar	anahtar	=	كلوج	kluč [ključ]	

چۆملەك	çömlek	=	لوناچ	lonac	
گۆملەك	gömlek	=	قوشوكه	košulja	
چینگان	Çingân	[Çingene]	=	Cigan	
اوبه	oba	=	قالون	kalun [katun]	
ايرين	irin	=	غنوي	gnoj	
پالاس	palas	=	پاچوزه	pačavra	
كهمره	kemre	=	كؤبره	đubre	
كؤرەك	kuremek	=	قيدات	kidat	
بۇلاشيق	buşaq	=	اوميرلانو	umrljano	
يۇيۇنتۇ	yuyuntu	[yuyuntu]	=	اسپيرينه	spirine
سۈرتۈنەك	sürtünmek	=	اسكيتات سە	skitat se	
هوروس	horos	=	پىواج	pivac	
ەشمەك	eşmek	=	غره بات	grebat	
دون	don	=	غاكە	gaće	
يەلك	yelek	=	يەچرەمە	ječerma	
سۆقمەك	sokmak	=	اوتسوتۇت	utisnut	
سۆقمەك	sıkmak	=	اۇزەت	užet [iscijediti]	
يەدەمەك	yedimek	=	پوۋست	pövest	
زۇرنا	zurna	=	سۈيرالە	svirala	
نەي	nay	[ney]	=	"	
پازار گۈنى	pazar günü	=	نەدىلە	nedilja	
پازار ەرتەسى	pazar ertesi	=	پونەدىلجەك	ponediljak	
سالى گۈنى	salı gün	[günü]	=	اوتوراك	utorak
چارشەنبە	çarşamba	[çarşamba]	=	سرىدا	srida
پەنجەشەنبە	pençşembe	[persembe]	=	چەتۈرتاق	četvrtak
جۇمە	cuma	=	پەتاق	pétak	
جۇمە ەرتەسى	cuma ertesi	=	سۈبوتا	subota	
يارىن	yarın	=	سۈترا	sutra	
يارىن كېچە	yarın gece	[gece]	=	سۈترە ۋەچەر	sutra večer
اوبىر گۈن	obirgün	[öbürgün]	=	پرىكوسۈترا	prikosutra
اوبىر گۈن كېچە	öbürgün gece	=	پرىكوسۈترە ۋەچەر	prikosutra večer	

چوزمک	çözmek	=	اودریشیت	odrišit	
قندرمق	kındurmak	[kandırmak]	=	ناغووریت	nagovorit
قنات	kanat	=	قریلو	krilo	
تل	tel	=	پرو	pero	
اوجمق	uçmak	=	کتیت	letit	
جنت	cennet	=	رای	raj	
فرشته	ferište	=	ملک	melek	
ای	ey [eyi, iyi]	=	دوبرو	dobro	
یاوز	yavuz	=	زلو	zlo	
اوه	ova	=	پوله	polje	
امق	ummak	=	نادانسه	nadat se	
اوغمق	oğmak	[ovmak]	=	ترت	trt
بشمک	binmek	=	اوزیاحت	uzjahat	
انمک	enmek	=	اسیاحت	sjahat	
یم	yem	=	ذوب	zob [piča]	
آحر	ahar [ahır]	=	قلانیچه	klanica	
آهور	ahor	=	یاسله	[jasle]	
تاولنمق	tavlanmak	=	اوتوتسه	utovit se	
ترلمق	terlemek	[terlemek]	=	اوزنوتسه	oznojit se
اون	ön	=	ناپرید	naprid	
ارد	ard [art]	=	استراغ	strag	
قرشمق	karışmak	=	ایزمیسات	izmišat [ne, nego miješati se, a »karıştırmak« je izmiješati, miješati]	
قیرمق	kirmek	=	ناچت	načet [ne, nego razbiti]	
قیل	kıl	=	ادلآقه	dlaka	
دوشمک	düşmek	=	پاست	päst	
سانمق	sanmak	=	مسلت	mislit	
سایمق	saymak	=	برویت	brojit	
بر	bir	=	یدنو		
ایکی	iki	=	دوا	dva	
اوج	uç	=	تری	tri	

دُونُ dūn	=	يُوچَرُ jučer	
دُونُ كِيچَهَ dūn gice	[gece]	=	سِنُوکُ sinoć
اِصْرَاغِي كُونُ israği gün	=	پِرِكِيُوچَرُ prikjučer	
بُلْدُرُ buldur	[bıldır]	=	لَانِي lani
كَلَجَك سَنَهَ gelecek sene	=	دُوغَرْدِيَنَهَ dogodine	
جَوَزُ cevz	[ceviz]	=	اَوْرَاحُ orah
قُوَزُ koz	=	"	
گُويُلْمَك göyülmek	=	اَوَزْلُوْبِيَرْدِيَنَهَ ozlosrdit se	
كَنِيشُ geniş	=	شِرُوقُو široko	
دَلِك delik	=	شُوپِلِنَهَ šupljina	
لُوْتَرَاقُ lutrak	=	قِرِيژُ križ	
اِرْغَالْمَقُ irgalamak	=	تَرَسْتُ trest	
دَوُشُرْمَك devşürmek	[devşirmek]	=	پُوْبَرَاتُ pobrat
طَابَلَهَ tabla	=	لِيحَهَ liha	
دُوغْمَهَ düğme	=	پُوچَهَ puce	
قَابُ kab	[kap]	=	سُوْدُ sud
قَابُقُ kabuk	=	قُوْرَا kora	
كِرْوِيژُ kerviz	=	وِرِيْسِنَهَ vrisinje	
بُوْزَاقُ buzak	[buzaği]	=	تِلِهَ tele
دَانَا dana	=	يَلُوِيچَهَ jalovica [ne, nego tele manje od juneta]	
سُونُ sünü	=	مِيْزَرَاقُ mizrak [koplje]	
دُوغْمَقُ	=	اُوْبُوْسْتُ ubost	
سُوْصَمَك sövmek	=	پِسُوْوَاتُ psovat	
اُوْصَمَك öymek	=	فَالِيْتُ fálit [hvaliti]	
يِرْمَك yirmek	=	قُوْدِيْتُ kudit	
گُوْتْمَك gütmek	=	رَادُوْوَنَهَ radovat se [=sevinmek, a »gütmek« znači »čuvati (ili goniti) stoku]	
بَاغْلَمَقُ bağlamak	=	وَاَزَاتُ vezat	
دُوغْمُM düğüm	[bağlamak]	=	زَاوَاَزَاتُ zavezat [uzao]
بَاغُ bağ	=	وِيْنُوْغَرَادُ vinograd	

دُورْت dort	=	چَتِري četiri
بَش beš	=	پَات pet
أَلْتِ altı	=	كَسْت šest
يَدِ yedi	=	سَدَم sedam
سَكِيز sekiz	=	اُوسَام osam
دُكُوز dokuz	=	دَوَت devet
اُون on	=	دَسْت deset
اُون بِر onbir	=	يَدَان نَسْت jedannest
يَكْرِمِ yegirmi	[yirmi]	= دَوَادَسْت dvadest
اُونُوز otuz	=	تِرِيدَسْت tridest
كِرْكَ kark	[kırk]	= چَتْرَسْت četrest
اَلِلِي elli	=	پَدَسْت pedeset
اَلْتِمِش altmış	[altmış]	= كَشْدَسْت šešdeset
يَتِمِش yetmiş	=	سَدَم دَسْت sedamdeset
سَكْسَان seksan	[seksen]	= اُوسَام دَسْت osamdeset
دُكْسَان doksan	=	دَوَدَسْت devedeset
يُوز yüz	=	اِسْتُونِنَة stotina
بِن bin	=	هِلَادَة hillada [hiljada]
كِرْ kir	=	پِلِسَان plisan
كُف =	=	"
يَاس دُوتْمَق yas dutmak	[tutmak]	= يَادُوَات jadovat
اَكْسَاق aksak	=	اِحْرُمُو hromo
تُوپَال topal	=	"
تُولْغا tolga	=	غُوزْدَنَاقَبَة gvozdena kapa
كَلْكَان kalkan	=	شِتْت štet [štit]
كُومَق komak	[kovmak]	= غُونِت gonit
كَاوُك kauk	[kavuk]	= مِيحُوز mihur
سِيدْكَاوغِ =	=	"
بُونْبَار bunbar	[bumbar]	= پَنْجُويْش pendževiš
كُوسْمَق kusmak	=	بِلُوَات bljuvat
كُوسُنْدِي kusunti	[kusuntu]	= بِلُوَاقَة bljuvaka [bljuvotina]

توکروک	tükrük	=	پلجوکا	pljuka [pljuvaka]
توڑمق				
اش	eş	=	پرلیقہ	prilika
مکتوب	mektüb	=	کتابچہ	knjiga [pismo]
توکرومک	tükürmek	=	پلجوات	pljuvat
گؤکریچن	güvercin	=	گولوب	golub
یمرتہ	yumurta	=	جایہ	jaje
یاوری	yavri [yavru]	=	تیئک	tić [ptić]
بیا	biba	=	توکه	tuka
ناغش	nagiş [nakiş]	=	واز	vez
یلان	yalan	=	لاژ	laž
یلامق	yalamak	=	لیزات	lizat
یوتق	yutmak	=	پروڈریت	proždit
یالوارمق	yalvarmak	=	مولتہ سے	molit se
مارت	mart	=	لاژاک	lažak
نيسان	nisan	=	تراوان	travanj
مایس	mayis	=	سویبان	svibanj
حزیران	haziran	=	لیپان	lipanj
تموز	temuz	=	سرپان	srpanj
اگستوس	agistos	=	کلوز	kolovoz
ایلول	eylül	=	رujan	
تشرین اول	teşrini evvel	=	لیستوپاد	listopad
تشرین ثانی	teşrini sanı	=	استودنر	studeni
کانون اول	kânuni evvel	=	پروسیناچ	prosinac
کانون ثانی	kânuni sanı	=	سیچان	sićanj
شباط	şubat	=	ولیاچہ	veljača
اگمک	eğmek	=	پوگنوت	pognut
اگمک	ekmek	=	ناسیجات	nasijat
بن	ben	=	مادژ	madež
سپورمک	süpürmek	=	پومست	pòmest
سپور	süpür	=	isto to	

سُپُورُنْتِي süpürünti [süpürüntü] =	سَمْتَلْجِيْشْتَه smetljište
جَانَوَارِ canavar =	اِزْوِيرِ zvir
اَتْمَاقْ atmak =	بَاعِتْ bacit
چَکْ çek =	پَوْتَاغِي potegni
دُونْمَکْ dönmeک =	اَوُقْرَانُوْتَسَه okrenut se
تُوْز toz =	پَرَاهَه prah
قَصْرَغَه kasırğa =	وِيحَارِ vihar
گِرْدِ gird =	قُرُوْغْ krug
کُوْمْ kum =	پِيْسَاقْ pisak [pijesak]
اُوْفُوْرْمَکْ üfürmeک =	پُوْحَاتْ puhat
يَاقْمَاقْ yakmak =	لُوْژِيْتْ ložit
اُوْسُوْرْمَکْ usürmeک [usurmak] =	پَرِيْدِيْتْ prdit
اِصْرَاقْ ısırmak =	اُوْجِيْتْ ujist
چِيْآنْ çıyan =	اِسْتُوْنُوْغَه stonoga
اُوْپَدْرَاقْ öptürmeک [öptürmeک] =	اُوْغُوْدِيْتْ ugodit
گُوْلْکَه gölge =	حَلَادْ hlad
گُوْسَا gussa =	بَرِيْغَه briga
يِيْغِيْنْ yığın =	حِرْبَه hrpa
يَاسَاقْ yasıkmak [yasmak?, yığmak?] =	حِرْبَاتْ hrpat
يَارْمَاقْ yarmak =	چِيْپَاتْ cipat
سِنَامَاقْ sinamak =	قُوْشَاتْ kušat
تَعْرِيْبَه tecrîbe =	"
مَرْجَمَکْ mercümeک [mercimeک] =	سَچُوْیِچَه sačivica [sočivica]
اَوْتْمَکْ ötmek =	اِزْوَاچَاتْ zvečati
اِنْجُوْ incü [inci] =	بِيْسَرِ biser
دِيْزِي dizi =	کِتَه kita
دِيْزْمَکْ dizmek =	نِيْزَاتْ nizat
قَرَانْلَاقْ karanlık [karanlık] =	مِرَاقْ mrak
اَيْدِيْنْلَاقْ aydınlık [aydınlık] =	مِيْسَچَه misečina
دِيْشْ diş =	زُوْبْ zub

دُوشُ düş	=	سَان san
رُويَا ruya	=	„
دُوزُ düz	=	رَاوَنُوُ ravno
تَزَكُ tezek	=	بَالِغَةٌ balega
تَرَسُ ters	=	إِسْفُوتِنَةٌ skotina
كَيْغُ kiğ	=	بِرَابُونَجُK brabonjak
سُيُونُكُ söyünmek [sönmek]	=	اُودُونُتُ udunut [udunut se, ugasiti se]
يَلُ yel	=	وَيَتَارُ vitar
اَسْمَكُ esmek	=	پُوَحَاتُ puhat
اُودَهَمَكُ ödemek	=	پَلَاتِيتُ platit
بُورُجُ borc [borç]	=	دُوغُ düg
قَرُضُ karz	=	زَايَامُ zajam
دِيبُ dib [dip]	=	اِدْنُوُ dno
اِسْوَيسُ issi	=	وَرُوكَهُ vruće
سُوكُ souk [صوغوق]	=	اِسْتُودَنُوُ studeno
دُوسْتُ dost	=	پِرِيَاكُلُ prijatelj
دُشْمَانُ duşman [düşman]	=	مَعْرُوفُ ma'rûf (poznato) [t. j. isto]
اَنَدُ anad [آند and]	=	زَاكْلَتُوهُ zakletva
اِنْدَايِچْمَكُ andiçmek	=	زَاكْلَتُ se
تَكُ tek	=	لِيحُ liho
چِيفْتُ çift	=	تَاكُO tâko
اُورُمَجَكُ örümcek	=	پَاوُچِنَهُ paučina [ne, nego »pauk«, a »paučina« je örümcek ağı]
دُوشْمَكُ döşemek	=	سُتَرَاتُ sterat
اَشِمَكُ eşimek [işemek]	=	پِيْشَاتُ pišat
صَاچْمَقُ saçmak [صیچق sışmak]	=	اِسْرَاتُ srat
اُوكُ ok	=	اِسْتِرِيْلَهُ strila
يَايُ yay	=	لُوكُ lûk
يَايِلْمَكُ yayılmak	=	رَاذِلْتَهُ razlit se

تُفَعَكْ tüfek	=	پوٲٲعة puška
طوٲٲمَقْ toplamak	=	اُوٲٲ uvit
طٲٲمَقْ patlamak	=	پوٲٲنوتْ puknut
گُوچْ güç	=	مُوقة muka
بُوْرُونْ burun	=	نُوْسْ nos
گَنِيْزْ geniz	=	مِيْزْدَكْلْ miždđel
اُوْرُچْ oruç	=	پوْسْتْ post
طٲٲلُوْا tatlu [tath]	=	اِسْلَاتِقُوْ slatko
طٲٲمَقْ tatmak	=	اُوْبِلَازْنُوْتْ oblaznut [okusiti, okušati]
طُوْزْ tuz	=	سُو so
اِکْشِيْ ekşi	=	لُوْتُوْ ljuto
اِجِيْ acı	=	غُوْرُقُوْ gorko
طَاشْرَا tašra	=	نَادُوْوَرَا nadvora [napolje, izvan, van]
اِیچِرُوْا ičeru [içeri]	=	اُوْنُوْتْرَا unutra
اُوْسْتْ üst	=	غُوْرِيْ göri [göre]
اَلْتْ alt	=	دُوْلِيْ dōli [dolje]
يَانْ yan	=	نَاْسْتْرَانُوْ nastranu
بَئْرْ beter	=	غُوْرِيْ görī
اُوْلَمَكْ ölmek	=	اُمْرِيْتْ umrit
کُوْمَمَكْ [کوممک] gömmek	=	اُوْقُوْپَاتْ ukopat
حِصْمْ hissum [hısım]	=	رُوْدِيْنَا rodina
اِجْنَبِيْ ecnebi	=	نَاْزَنَانْ nēznan [nepoznat, tuğin]
طُوْقُوْمَقْ dokumak	=	اِنْفَاتْ tkāt [tkati]
چُوْلْحَا çulha	=	اِنْفَاكْ tkalja
يَاْYA yaya	=	پِيْشَاچْ pišac [pješac, pješak]
دَئِيْزْ deniz	=	مُوْرَا more
دَريَا derya	=	”
کُوغِيْ kugi [kuğu]	=	لَاْبُوْتْ labut [labud]
اَدِيْکْ edik	=	مَسْتُوْVA mestva
يَاْپِيْشْمَقْ yapışmak	=	پَرِيْیُوْنُوْتْ prijonut [prioniti]
اِيْاْشْمَقْ iyaşmak	=	زَاپَاتْ zapet [zadrijeti, •zainaditi se•]

قَبَائِقُ	kaba ayak [yalın ayak]	=	بُوسُ	bos
جَهْلَاقُ	çıplak	=	عَوُ	gõ
عَوْرَتِ بَوْتَمَاقُ	avrat boşamak	=	زَنُو پُوْتَتُ	ženu pustit
اَوْرَتِي	urti [örtü]	=	پُوْقُرُو	pokrov
دَتْرَتِكُ	ditremek [titremek]	=	دَرَشَكَاتُ	dršcat [drhtati]
دَبْرَنَمَكُ	deprenmek [teprenmek]	=	سْتَرَسْتِي سِي	stresti se
پَرِكِ اَتْمَكُ	perk ıtmek [etmek]	=	اَوْتُوْرَدِيْتِ	utvrđit
اِپَانَسِي	apansız	=	اِزْنَادَا	iznenada
صَيْرُو	sayru [sağrı]	=	حَسْتَه	hasta [bolestan]
كُوَيْدُرْمَكُ	göyündürmek [göyendirmek]	=	سِرْزِيْتِ	spržiti
كِيْتِ اَيْلَمَكُ	kıt eylemek	=	اِشْكَادِيْتِ	šćedit [štediti]
اَلْحَقُّ	alçak	=	نِيْزَقُو	nizko
يُوْكْسَكُ	yüksek	=	وِيْسُوْقُو	visoko
دَامَادُ	damad	=	زَتُ	zet
كَلْنُ	gelin	=	مِلَادَه	mlâda
كَايْنُ	kayın	=	شُوْرَه	šura
كَايْنِ اَنَا	kayın ana [kaynana]	=	پُوْنِيْجَه	punica
كَايْنِ اَتَا	kayın ata	=	پُوْنَاچُ	punac
كُوْمَه	kuma	=	اِيْنُوْكَه	inoča [inoča]
اَدَاشُ	adaş	=	اِيْمَه نَاقُ	imenak [imenjak]
كُنْدُ	künd [künt]	=	اِسْمَاتِنُ	sméten
پَلِيْدُ	pelid	=	"	"
اَيْبِرْمَكُ	esirgemek	=	زَالِيْتُ	žalit
كُوَيْشُ طُوْنَسَقُ	güneş dolunmak (kuvveti kesilmek)	=	سُوْنِجَه پَرِيْكُ	sunce prić
صَغْرُ	sağır	=	غُلُوْحُ	gluh
صِنَقُ	sıgmaq	=	سَاوْرَاتُ	sauzet [zauzeti, stati u...]
نُوْمِيْدُ	nevmid	=	نَسَادَاتُ	nenadat [beznadan]
اَزْمَكُ [اَزْمِكُ]	ezmek	=	مُوْتُ	mutit
اُوْرْمَكُ	üzülmek [üzlemek]	=	رَاسْتِغْنُوْتَه	rastegnūt se

اوتورمق	oturmak =	سِدِتْ	sidit [sjediti]
بَغْدَاش قورمق	bagdaş kurmak =	تورسكى سِيسْت	turski sist
چۆكْمَك	çökmek =	كَلْعَنُوتْ	kleknut
سورچمك	sürçmek =	پوسرنوت	posrnut
يورولمق	yorulmak =	اومورِتْسَه	umorit se
سُنُك	sünük =	كوسْت	kost
كَمُك	kemük [kemik] =	»	
كسرمك	gemirmek =	اوغلوداب	oglodat
كان	kan =	كِرِيو	krv
اويوشمق	uyuşmuş kan =	اوسيرنه قيريو	usirena krv
اورنديلمك	öründülemek =	ايزابرات	izábrat
كوسره	kösre [bileği] =	بروس	brus
كايغو	kaygu [kaygı] =	بريغه	briga
ايب	ip =	اوزه	uže
اوتنمق	utanmak =	استيدرتسه	stidit se
قوزقولاغى	kuz[u] kulağı =	شيشاريغه	šišarika [ne, to je kiseljača, ljutika, jedna vrsta zelja (povrća)]
اوت	ot =	تراوه	trava
قازاوت	kaz ot [otu] =	ترسكوت	triskot [troskot]
بهادر حضر	behadır[-ı] Hızır =	تانوكه	tatula
سوسام	susam =	زبابق	zabak
سليم اوت	Selim ot [otu] =	ميلودوخ	miloduh
سروين	servin =	رأسه	resa
بورجو	burcu [burcu] =	ايمله	imela
انجمن	encümin =	اسميلة	smilje
انبوه	enbuh =	چواقوكه	čuvakuća
اندوز	anduz [andız] =	اوناق	ovnak
رازيانه	raziyane =	كومورچ	komorač
ايت بورني	itburnu [yeşil biber] =	پاپريغه	paprika
كندكه	kendine =	پاسي لوق	pası [pasji] luk
بالدران	baldıran =	دورزغه	drozga

اوتُ سلطانُ	sultan ot [otu]	=	حابدوینہ	habdovina
اوتُ قازاوتُ	kazot [otu]	=	پیریکہ	pirika
اوتُ یوزرلک	[اوزرلک] yüzerlik [üzerlik]	=	اشکیر	šćir [štir]
اوتُ کچی	kaçı	=	اہرن	hren
اوتُ سیرجہ	sirhi [?!]	=	..	
اوتُ دوزاق	durak ot [otu]	=	قوپاز	kopar
اوتُ گویکو	güveyi ot [otu]	=	چوبر	čubar [čubar]
اوتُ صیمران	saymuran	=	فسلیدن	fesliden [bosiljak]
اوتُ اہم گومج	ebem gömeç [ebe gömeci]	=	اسلیز	sliz [šlizez]
اوتُ کارجہ دلوکی	karga delügi [düleği]	=	پالوچینی	palučini [?!]
اوتُ کاتر کویرو	katır kuyruğu	=	اشتاوو	štavō
اوتُ کراموک	karamuk	=	کوکول	kukolj
اوتُ مرین	mersin	=	کالوپر	kaloper
اوتُ شومیز	şevmiz	=	چوزک اوت	čurekot
اوتُ کلاغی	ot kulağı	=	لوبودہ	loboda
اوتُ بکورتین	[بوکورتین] böğürten [böğürtlen]	=	اوتروئے	ostruga
اوتُ ایتیمون	eftimon	=	ویلانہ قوسہ	vilane [viline] kose
اوتُ ایزرگان	ısrıgan	=	قوپریوہ	kopriva
اوتُ کالغان	kalkan	=	ولیکی رپوہ	veliki repuh
اوتُ کارہ دوغ	kara duğ	=	اسنیت	snit
اوتُ نانہ اوت	nane ot [otu]	=	متویچہ	metvica
اوتُ ہاجم	hacem	=	عواز	gavez
اوتُ یاپشغان اوت	yapışgan [yapışkan] ot	=	توریچہ	turica
اوتُ اوغل اوت	oğul ot [otu]	=	چلیا لویچہ	čelija [pčelinja] ljubica
اوتُ سیرلی	sinirli	=	بوکوویچہ	bokvica
اوتُ سورنجان	surenčan	=	کاکون	kačun
اوتُ چیدم	[چیکدم] çıgdüm [çigdem]	=	..	
اوتُ دلچہ	[دلچہ] deliçe [delice]	=	لؤل	ljulj
اوتُ نرگس	nerges [nengis]	=	نون	neven

سَك رُومِي	sek rumi =	چوپریقه	čuprika
ییلان یاستۇغی	yılan yastuğı [yastığı] =	فوزلاچه	kozlača [kozlac]
زردە چوپ	zerde çöp =	دیوی اوزاشق	divji orašik [orašak]
ایهما الغارقون	eyyühel-garkun [ârifûn] =	مليچان	mličan
شیقه	šika =	تاتوله	tatula
چوپ چین	çöp çin =	یا بوجیچه	jabučica
ییلان اوت	yılan ot [otu] =	،،	،،
قزل بویه	kızıl boya =	میتوریکه	mitorica [?], [ruj?]
کیشور	kişver =	مرقوه	mrkva
کاهو	kâhu =	لوکیقه	ločika
فسلیغن	fesliĝen [fesleĝen] =	بوسلیاق	bosiljak
قره جه اوت	karaca ot =	قوکوریک	kukurik
سبیل هندی	cebel hindî =	چمریکه	čemerika
سنبله	sünbûle =	ماچکواتراوه	mačkova [mácina] trava
حریق	harîk =	پودبیه عو	podbjeo
کندوس	kündûs =	چوغان	çogan
حماس	hammâs =	کسلجاچه	kiseljača
بوستان	bostan [efsentin] =	پلین	pelin
بالدوران	balduran [baldıran] =	قرقوتنه	krkotina [assa foetida]
عبد السلام	abdüsselâm =	اوکولوچپ	okoločep
عشاق اوت	uşşâk otu =	،،	،،
راوند	râvend =	سرچه نیک	srčanik
بهمن	behmen =	زکلی زانبق	zeleni zambak [zambak]
طب اعلى	tıbbı a'lâ =	ماوی زانباق	mavi zambak
حشاش	haşhaş =	ماق	mak
تارفیل	tarfil [tırfil] =	کتیلنه	đetelina [djetelina]
حروغ	harû' =	کنوپله	konoplja
کنویر	kenevir =	،،	،،
بلویش	beloşit [?!] =	کوکاویچرواز	kukavičl vez

چڭدم	çıkdam [çiğdem]	=	ياغورچينه	jagorčina
	[ne, nego kaćun]			
حسر	hasr	=	ذوبينه	zobovina
			عوبيا يابورچينه	vučija jabučica
حنظل	hanzal	=	»	»
کندوس	kendûs	=	چسرينه	čemerika
بوی	bûy	=	شنيچينه	šeničica [pšeničica]
			چشلوغه	češljuga
			زانوات	zanovet
			ماتچ	maca
			دبلانقوه	debela
				tikva
			لوق	luć [luć]
			لوقارينه	lučarica [pogrešno, biće
				»čira satan«; sapan znači »plug«]
			ياناک	yagodica [ne, nego »obraz]
			يوحسل	yohsul [yoksul]
			پودرپات	podrpât
			پوميريت	pomirit
			والويت	vâljo [valjao] bit [biti]
			والجات	vâljat
			غيزدو	gnizdo
			اولشته	ulište
			روبينجا	robinja
			سینه بند	sinebend
			نېو	nebo [pogrešno: »dimâg« znači
				»mozak«, a nebo (nepce) se rekne »damak«]
			پلاتيت	platit
			زيافت	zijafet
			ربرو	rebros

اوج [اوج] uca [uç] = قراى kraj	
باغرسق bagırsak = چريو criva	
بوگرک boğrük [böğrek, böbrek] = بوبرغ bubreg	
ذرلودرلۇ türlü türlü = سواقوياقو svakojako	
ياوقلسق yavuklamak = ازغويت izgubit [ne, nego zaručiti, prstenovati, zagledati] djevojku ili momka	
تالابىمق talabımaq = قوپرچانسه kopreat se	
پهلوان pehlivan [pehlivan] = يوناق junak	
ديكىمك dikmek = اوسادت usadit	
تاقمق takmaq = اوستاقنوت ustaknut	
سوغك sevinmek = وسلتسه veselit se	
باشق başık [başak] = قلاس klas	
كلىجق kılcaq [kılçık] = اوس os	
كسنتى kisinti [kesinti] = استرنيشته strnište	
قولاج kulaç = راستغلاى rastegljaj [hvat]	
دگيرمي degirmi = اوقرغلو okruglo	
دولك dölek = لينو lijeno	
دنبل denbel [tenbel] = "	
يىلدورمق yıldurmak [yıldırmaq] = سيوات sivat	
ابسەم ebsem [epsem] = اسميرم smirom [s mşrom]	
سون son = پوسلى posli [poslije]	
ولچك ölçek = ميرا mira [mjera]	
ونلما onlama = دستاق desták [desèták]	
چيركىن çirkin = روزنو ružno	
گور gür [gür] = غرب greb [grob]	
مزار mezar = "	
سوسغىرى susıǵırı = بيونجه bivolica	
بىز biz = شلو šilo	
كوك kök = قورين korin	
زاج zac = قره بويه karaboja [vitriol]	
چلغوين ياتمق çelkoyin yatmaq = تاوزتاق nauznak	
leć [lěci]	

اَوْجُقُ	ocuk	=	غُرُوبَادَنُ	goropadno	
طَمَلَةٌ	damla	=	قَابُ	kap	
اِكْسَلْمَكُ	iksilmek	[eksilmek]	=	مَانَكَاتُ	mankat
				[manjkati]	
بِرْ كَرَّةً	bir kerre	=	يَدْنُوكُ	jednoč	
اُورَادَةٌ	orada	=	اُوندَةٌ	onde	
بُورَادَةٌ	burada	=	اُودَةٌ	ovde	
اَنَا	ana	[ona]	=	نَجْمُو	njemu
بَنَا	bana	=	مَنْجَرُ	meni	
اُورَايَدَكُ	arayadek	=	دُونَنُ	donlen	
دَاخِمُ	dahu	=	يُوشُ	još	
جَنَةٌ	gene	=	اُوپَاتُ	opet	
اُرُ	ur	=	غُوشَةٌ	guša	
سِنُكُ	sınık	=	رَزْبِيَهَنُ	razbijeno	
كُونُ بَرْدَاقُ	gön bardak	=	مَاتَرَةٌ	matarra [ploska]	
اِنْجَكْرَمِقُ	inckarmak	[hınçkarmak]	=	اِسْكِيچَاتُ	skičat
كُولُ	göl	=	لُوقْوَةٌ	lokva	
يَتَرُ	yeter	=	دُستَا	dosta	
اَكِينُ	ekin	=	زَيْتُو	žito [usjev, sjetva]	
اُويُقُ	oyuk	=	اِسْتَرَاشِلُو	strašilo	
چَكْرِيچَةٌ	çekirçe	[çekirge]	=	اِسْقَاقُويچَةٌ	skakavica
				[skakavac]	
اُوتَةٌ	öte	=	تَامُو	tamo	
بَرُؤُ	berü	[beri]	=	اُمُو	amo [ovamo]
وِدَاعَلْنَقُ	vidâlaşmak	[vedalaşmak]	=	حَلَالِنَةٌ	
	halalit	se			
طُوبُقُ		=	كُوتِكُ	čustek	
چَنْبَرُ	çenber	[çember]	=	كِرِيلَةٌ	krila [ne,nego obruč]
بُوشُ	boş	=	پَرَازَنُو	prazno	
دُولُو	dolu	=	پُونُو	puno	
هَلَاچُ	halaç	[halaç]	=	پُوجَارُ	pucar
تَبَاكُ	tabak	=	بَارَا	bara [slinovka, *šäp=]	

قوشامق kuşamak	=	اوپاسات opasat
تانس tanas [طیناز tınaz]	=	پلوا pliva [plast]
چانلمق çanlamak	=	قوچات kucat
چقور çukur	=	رۇپە rupa
مغارة megara	=	„ [špilja]
يؤگرؤk yügrük	=	پريزو brzo
اوت evet	=	يست jest [dä]
اوتلمك evetlemek	=	حيت hitit [hitjeti]
ايومك ivmek [evmek]	=	„
اىلامق ıslamak [ıslatmak]	=	اسقوايت skvasit
اوس us	=	پامت pamet
اوسلو uslu	=	پامتان pametan
اىسى issi	=	وړوكة vruće
اىسى assı	=	فائدة fajda
اوتلمك önülmek	=	زرأست zarast
پوترق potruk	=	چيچاق çiçak [?!] [= oluja, bura]
بىك binek	=	ياحاليجا jahalica
چوره çevre	=	اوقولو okolo
دولاشمق dolaşmak	=	اوباك obać
قرشولمق karşılmak [karşılmak]	=	سرتست srest
دگمك deĝmek	=	دودنسه dodit se
طقونمق dokunmak	=	قونوت kucnut
سارمق sarmak	=	زاويت zavit
سارغى sargı	=	زاوى zavoj
قوشو kuşur [?] (kof)	=	شوپه šuplje [كشر kışr = ljuska]
قوندز kunduz	=	داباز dabar
دانشمق danışmak	=	ايزدوغوورتسه zdogovorit se
ديمك diyemk [(nazar) deĝmek]	=	دگمك deĝmek = ureć
اوپارمق uyarmak [uyandırmak]	=	پروبودت probudit

أُووقَلْتَمَقْ uyuklatmak	=	اَوْبَاوَتْ uspavat
بِلْنِكْ bilinmek [?]	=	اِبْرَادَاتْ predat [?]
دُوُونَمَكْ düşünmek	=	مِسْلِتْ se
اُوغْرَامَقْ uğramak	=	نَاوْرَانْتَهْ navratit se
كَيْلَانْ geylân [ceylân]	=	كُوْشُوْتَهْ košuta
كَبْلُوْبَهْ kaplu [kaplı] bağa	=	اِسْهُوْزْ spuž [ne, nego kornjača]
يُوَالِقْ yuvaluk [yuvalak, yuvarlak]	=	اِسْوَالُوْتَاقْ svaljutak
اَمَزْرَمَكْ emzermek [emzirmek]	=	اُوْتُوْكِيْتْ utočít [utočiti]
كِيْمِسِيْنْ kimsin	=	كُوْمِسِيْ ko si?
نَرِيْهْ كِيْدَرْسِيْنْ nereye gidersen [gidersin]	=	قُوْدَا اِيْدِيْنْ kuda ideš?
كِيْدَهْرُمْ پَاَزَارَهْ giderum [giderim] pazara	=	اِيْدَمْ نَاچَرْشِيْوْ idem na čaršiju
نِيْلَرْسِيْنْ neylersen [neylersin]	=	اِشْتَهْ حُوْكْتِيْنْ šta hoćeš? *

Metnin sonunda şöyle bir not yer almaktadır:

صاحب مطني بن علي حواجه سنه ١٢٦٠ تم تمام